

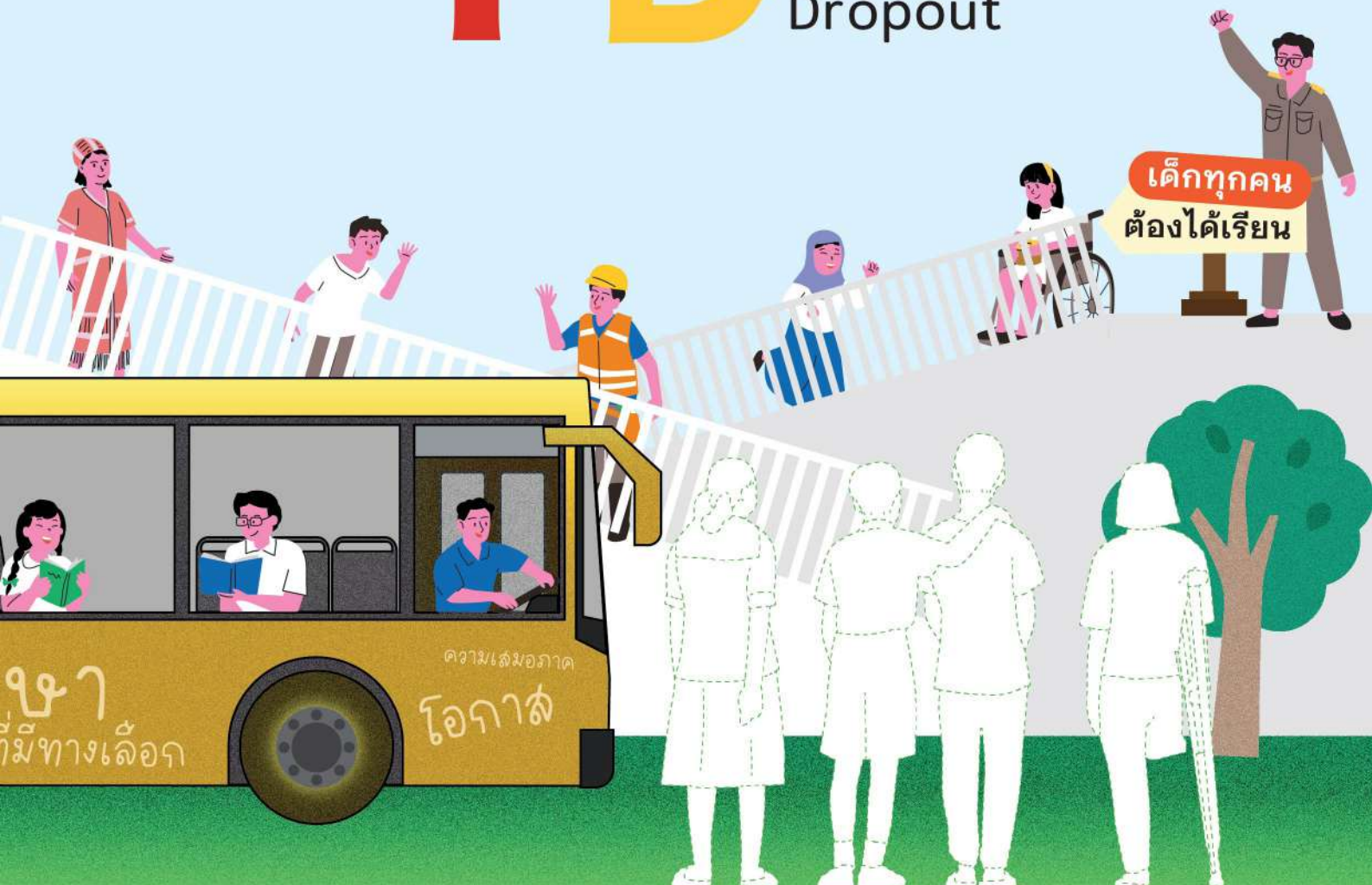

คู่มือการขับเคลื่อน

การแก้ไขปัญหาดัง

และเยาวชนนอกระบบการศึกษา
ให้กลายเป็นศูนย์

TZD Thailand
Zero
Dropout

คำนำ

ปัญหาเด็กและเยาวชนหลุดออกจากระบบการศึกษา (Dropout) เป็นวาระสำคัญที่รัฐบาลใช้เป็นนโยบายดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องในหลายรัฐบาล เริ่มตั้งแต่มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2567 เกิดเป็นนโยบายขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ (Thailand Zero Dropout) ซึ่งมาพร้อมกับการลงนามความร่วมมือของ 11 หน่วยงานเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาดังกล่าวในวันที่ 28 มิถุนายน 2567 กระทั่งยกระดับสู่นโยบาย “Thailand Zero Dropout Plus” (TZD Plus) ในปัจจุบัน

“Thailand Zero Dropout Plus (TZD Plus)” เป็นการขยายกลุ่มเป้าหมายจากเด็กและเยาวชนอายุ 3-18 ปีที่ไม่มีชื่ออยู่ในระบบ การศึกษา ไปสู่มิติการป้องกันกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่จะหลุดออกจากการศึกษาจากภาวะวิกฤติ เช่น อุทกภัย ภัยพิบัติ การสู้รบตามแนวชายแดน

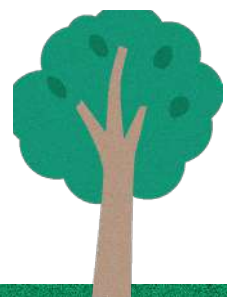
คู่มือฉบับนี้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่แบ่งเนื้อหาออกเป็น ส่วนแกนกลาง (Core Manual) ว่าด้วยนโยบายและการเชื่อมโยงข้อมูลระดับประเทศ และ ส่วนคู่มือปฏิบัติการแยกตามสังกัด (Action Track) ที่จำแนกเป็น 3 แนวทาง เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการค้นหาและส่งต่อความช่วยเหลือ ได้แก่ (1) แนวทางของกลไกระดับจังหวัด และระดับตำบลผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) (2) แนวทางสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และ (3) แนวทางกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเลือกใช้เครื่องมือ ระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณ และขั้นตอนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับภารกิจของตนเองได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และลดความซ้ำซ้อน

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือฉบับนี้จะเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับคณะกรรมการระดับจังหวัด ระดับพื้นที่ และภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ในการเปลี่ยนนโยบายสู่การปฏิบัติ เพื่อร่วมกันสร้างโอกาสการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนชีวิตเด็กและเยาวชนที่หลุดจากระบบการศึกษาให้เป็นกำลังทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของชุมชน และประเทศชาติ

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)
มกราคม 2569

สารบัญ

คำนำ	1	ส่วนที่ 4 เส้นทางกลไกสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา	35
เจตนารมณ์การดำเนินงาน	4	ขั้นพื้นฐานหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ	
Zero Dropout Stories: เรื่องราวสะท้อนความเปลี่ยนแปลง	5	สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้	
เด็กและเยาวชน			
นิยามศัพท์	6	ส่วนที่ 5 เส้นทางกลไกสำนักงานพัฒนาสังคมและ	39
		ความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด บ้านพักเด็กและ	
ส่วนที่ 1 ที่มาและความสำคัญของการดำเนินงาน	7	ครอบครัว หรือหน่วยงานในสังกัดกระทรวง	
1. ที่มาของมาตรการการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา	8	การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	
ให้กลายเป็นศูนย์ (Thailand Zero Dropout)			
ส่วนที่ 2 ข้อมูลการดำเนินงานและปฏิทินการดำเนินงาน	15	ส่วนที่ 6 เส้นทางดูแลและช่วยเหลือเด็กและเยาวชน	43
ในปี พ.ศ. 2568		ที่หลุดออกจากระบบการศึกษาชั่วคราว	
1. ข้อมูลสถานการณ์เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาปี 2568	16	ส่วนที่ 7 ระบบสนับสนุนการดำเนินงาน	45
2. กลุ่มเป้าหมายการดำเนินการยกระดับจาก Thailand Zero Dropout	20	เอกสารแนบท้าย	50
สู่ Thailand Zero Dropout PLUS			
3. เส้นทางดำเนินงาน	21		
4. หลักเกณฑ์การสนับสนุนการค้นหาและดูแลเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา	23		
5. ปฏิทินการดำเนินงานระยะ 1 ปี	25		
6. โครงสร้างกลไกคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อน	27		
Thailand Zero Dropout PLUS			
ส่วนที่ 3 ระบบสนับสนุนการดำเนินงาน	29		

เจตนารมณ์การดำเนินงาน

01 ยกระดับการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบสู่ความยั่งยืน: จากการ "เชื่อมโยงข้อมูล" สู่ "ระบบฐานข้อมูลกลางแห่งชาติ"

การดำเนินงานก้าวข้ามจากจุดเริ่มต้นของการรวบรวมข้อมูล สู่การสร้าง “ระบบนิเวศข้อมูลกลาง (Single Data Hub)” ที่แม่นยำและเป็นปัจจุบัน ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการระดับชาติ เพื่อจัดความซ้ำซ้อนของการทำงานระหว่างหน่วยงาน สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ ใช้ข้อมูลเพื่อ “ชี้เป้า ติดตาม และส่งต่อ” ช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มั่นใจว่าเด็กและเยาวชนทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ในสังกัดใด หรือเผชิญภาวะวิกฤตรูปแบบไหน จะยังคงอยู่ในเส้นทางการศึกษา หรือการเรียนรู้

02 ผสานพลังกลไกพื้นที่และช่องทางเฉพาะ: บูรณาการ "Area-based" ร่วมกับ "Multi-Track"

ต่อยอดจากฐานคิดการใช้พื้นที่เป็นฐาน (Area-based) สู่การ “เพิ่มเติมเส้นทางการช่วยเหลือที่หลากหลาย” ตามบริบทของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งเส้นทางสถานศึกษา (สพฐ.) เส้นทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และเส้นทางของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) เพื่อให้การดูแลครอบคลุมทั้งมิติการศึกษา/การเรียนรู้ มิติสุขภาพ มิติสังคมหรือคุณภาพชีวิต และการเตรียมความพร้อมสำหรับเส้นทางการศึกษา

03 สร้างหลักประกันโอกาสทางการศึกษาด้วยการศึกษา หรือการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น มีคุณภาพ: ครอบคลุมทุกช่วงวัยและทุกวิกฤตชีวิต

ขยายขอบเขตแนวคิดจาก “การศึกษาที่ยืดหยุ่น” สู่การสร้าง “เส้นทางการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ชีวิต (Personalized Learning Path)” เป็นการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น บนฐานการสร้างคุณภาพชีวิต ทั้งในรูปแบบการกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา การเรียนรู้ควบคู่การทำงาน หรือการฝึกทักษะอาชีพ

04 มุ่งพัฒนาทุนมนุษย์เต็มศักยภาพ: มิใช่การสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส

แต่คือยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศ การนำเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายเตรียมความพร้อมขยายผลสู่กลุ่ม NEET (อายุ 19-25 ปี) กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือตลาดแรงงาน จะเป็นการเปลี่ยนประชากรที่ถูกมองข้ามให้กลายเป็นกำลังสำคัญทางเศรษฐกิจ ที่สามารถสร้างรายได้พึ่งพาตนเอง และช่วยขับเคลื่อน GDP ของประเทศ การช่วยเหลือจึงเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุด เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างสังคมไทยที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

Zero Dropout Stories: เรื่องราวสะท้อนความเปลี่ยนแปลง เด็กและเยาวชน

น้องยาซึร อายุ 5 ปี ไม่ได้เข้าสู่ระบบการศึกษา ด้วยมีภาวะพิการทางการเคลื่อนไหว ไม่สามารถนั่งได้ จึงไม่ได้มีโอกาสได้เข้าเรียน จากการค้นพบตัวตามฐานข้อมูลจากระบบ Thailand Zero Dropout คณะทำงานได้เข้าสำรวจและวางแผนการช่วยเหลือเป็นรายกรณี วันนี้น้องยาซึร ได้มีโอกาสเข้าเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษใกล้บ้าน และได้ไปเรียนทุกวันตามความฝัน

น้องดาว (นามสมมุติ) อายุ 15 ปี เดิมทีมาทำมกลางความรุนแรงในครอบครัว ทำให้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันและเก็บตัวอยู่แต่ในบ้านด้วยความหวาดกลัว แต่ชีวิตเปลี่ยนไปเมื่อได้เข้าสู่ ‘ศูนย์การเรียนรู้ม่อนแสงดาว’ (ศูนย์การเรียนรู้ตามมาตรา 12) ที่ช่วยเปิดพื้นที่ปลอดภัยและออกแบบ การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น จากเด็กที่เคยซ่อนตัวในมุมมืด วันนี้น้องดาวมีความมั่นใจ ได้กลับเข้าสู่เส้นทางการศึกษา มีรายได้ระหว่างเรียน และกลับมามีรอยยิ้มพร้อมความฝันที่จะเป็นศิลปินอีกครั้ง

น้องอิกคิว อายุ 15 ปี จากการโดดเรียนไปเล่นบอล และออกจากการเรียนไป วันนี้อีกคิว กลับมาเรียนอีกครั้ง โดยการค้นหาตัวจากทีมเทศบาลตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง สู่การเรียนรู้กับศูนย์การเรียนรู้ CYF ผ่านโรงเรียนมือถือ (Mobile School) วันนี้อีกคิว มีชีวิตที่ไม่ต้องเลือกระหว่างเรียนและเตะฟุตบอล ทำให้อีกคิวได้มีโอกาสมาแข่งฟุตบอล 7 สีที่กรุงเทพมหานคร

น้องน้อย อายุ 17 ปี จำต้องขาดเรียนเพื่อมาดูแลแม่ที่ป่วยเป็นมะเร็ง แต่ครูไม่ยอมให้เธอหลุดจากระบบ จึงนำรูปแบบการจัดการศึกษา ‘1 โรงเรียน 3 รูปแบบ’ มาให้น้องน้อยโดยให้เรียนออนไลน์จนจบการศึกษามัธยมปลาย แต่การช่วยเหลือไม่หยุดแค่นั้น น้องน้อยยังได้รับการส่งต่อสู่ภาคเอกชนเพื่อฝึก ‘วิชาชีพการบริบาล’ ทำให้น้องน้อยไม่เพียงแคได้กลับมาเรียน แต่ในวันนี้ยังมีอาชีพที่มั่นคง สามารถสร้างรายได้และดูแลครอบครัวไปพร้อมกันได้อย่างภูมิใจ

น้องหยก อายุ 18 ปี อดีตนักเรียนนาฏศิลป์ ที่ไม่ได้ต่อ ม.ปลาย เนื่องจาก เศรษฐกิจทางบ้าน และต้องเลือกให้น้องสาวได้เรียนต่อ จากความสามารถที่เคยพ่อนำ เธอเข้าสู่วงหมอลำชื่อดัง การศึกษาที่ยืดหยุ่น ในโครงการ ‘ห้องเรียนหมอลำ’ ผ่านศูนย์การเรียนรู้ปัญญากลับ วันนี้ หยกไม่ใช่แค่ทางเครื่องบนเวที แต่คือว่าที่นักเรียนวุฒิ ม.6 ที่เตรียมเดินหน้าเข้าสู่เส้นทางสายวิชาชีพครูนาฏศิลป์ เพื่อสานต่อฝันที่เคยหยุดลง และส่งต่อโอกาสให้เด็กคนอื่น ๆ ต่อไป

นิยามศัพท์

คำศัพท์	ความหมาย
การแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็น “ศูนย์”	“ศูนย์” ในความหมาย ไม่มีเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนใด “สูญหาย” จากการติดตามดูแลของรัฐ ซึ่งจะมีการค้นหา ติดตาม ดูแลช่วยเหลือเป็นรายกรณี เพื่อนำกลับสู่เส้นทางการศึกษาหรือเรียนรู้ หรือพัฒนาทักษะอาชีพตามศักยภาพ
เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา	เด็กและเยาวชนในช่วงอายุ 3-18 ปี ที่มีเลขประจำตัวประชาชนแต่ไม่มีชื่อในระบบการศึกษา ซึ่งเกิดจากการเทียบข้อมูลของเด็กและเยาวชนในระบบการศึกษา (ข้อมูลจากทุกหน่วยจัดการศึกษาโดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ) กับข้อมูลประชากรตามทะเบียนราษฎร์ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
การจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น	การจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่มีทางเลือก มีความหลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เอื้อโอกาสในการเลือกเรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด สอดคล้องกับวิถีชีวิตหรือวิถีชุมชน เป็นการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ
ระบบสารสนเทศ Thailand Zero Dropout	ระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ มีองค์ประกอบสำคัญ คือ ระบบฐานข้อมูลกลางที่เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานระดับกระทรวงหรือหน่วยงานส่วนกลาง เว็บแอปพลิเคชันสำหรับการวางแผนและติดตามการดำเนินงาน และแอปพลิเคชัน Thailand Zero Dropout
แอปพลิเคชัน Thailand Zero Dropout	แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนผู้ปฏิบัติในระดับพื้นที่ เพื่อทำแบบสำรวจเด็กและเยาวชนที่ไม่มีข้อมูลในระบบการศึกษา
คณะกรรมการ TZD ระดับจังหวัด (คกก.ระดับจังหวัด)	คณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ระดับจังหวัดซึ่งมีผู้ว่าราชการเป็นประธาน และมีศึกษาธิการจังหวัดเป็นเลขานุการ
ผู้จัดการรายกรณี (Case Manager: CM)	บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในการดูแลเด็กและเยาวชนในมิติต่าง ๆ อาทิ มิติสุขภาพ การศึกษา หรือมิติสังคม
คณะกรรมการสหวิชาชีพ (Case Management System: CMS)	คณะกรรมการที่รวมของผู้จัดการรายกรณีในหลายด้านไว้ด้วยกัน ทำให้มีความเชี่ยวชาญครบถ้วนทั้งในมิติสุขภาพ การศึกษา และมิติสังคม

ส่วนที่ 1

ที่มาและความสำคัญของการดำเนินงาน

2) พัฒนาระบบสารสนเทศกลางในระยะยาวเพื่อรองรับการบูรณาการข้อมูลและค้นหาให้มีประสิทธิภาพ โดยจะเสนอคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการกลางระดับชาติขึ้น มีองค์ประกอบเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มาตรการที่ 2 การติดตาม ช่วยเหลือ ส่งต่อ และดูแลเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา โดยบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการช่วยเหลือ เด็กและเยาวชนแต่ละรายทั้งด้านการศึกษา สุขภาวะ พัฒนาการ สภาพความเป็นอยู่ และสภาพสังคม ดังนี้

1) จัดการศึกษาเชิงพื้นที่แบบบูรณาการด้วยกลไกคณะกรรมการระดับจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัด และศึกษาธิการจังหวัดเป็นรองประธาน และหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ

2) ช่วยเหลือ ดูแล และส่งต่อเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาด้วยระบบการจัดการรายกรณี (Case Management System: CMS) และการบูรณาการของหน่วยงานในพื้นที่ โดยเห็นควรให้กระทรวงมหาดไทย (โดยผู้ว่าราชการจังหวัด) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

ที่มาของมาตรการการแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ (Thailand Zero Dropout)

1 มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2567

คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2567 มีมติรับทราบมาตรการขับเคลื่อนประเทศไทยเพื่อแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ (Thailand Zero Dropout) และมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาดำเนินการ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงระบบใน 4 มาตรการ ดังนี้

มาตรการที่ 1 การค้นหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ผ่านการบูรณาการและเชื่อมโยง ข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การค้นหาพบเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ดังนี้

1) บูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลของเด็กและเยาวชนระหว่างหน่วยงาน โดยเฉพาะข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ของกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งข้อมูลจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงสาธารณสุข โดยเห็นควรให้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มาตรการที่ 3 การจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น มีคุณภาพ และเหมาะสม กับศักยภาพ ของเด็กและเยาวชนแต่ละราย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษา และพัฒนาเต็มศักยภาพ ของตนเอง ดังนี้

จัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น โดยให้การรับรองคุณวุฒิหรือเทียบโอนคุณวุฒิการศึกษา/ ใบประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ ระหว่างการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย

1) ยกกระดานมีส่วนร่วมของหน่วยงานและองค์กรระดับพื้นที่ ท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับพื้นที่ และสภาพสังคม

2) ส่งเสริมการจัดการศึกษาหรือเรียนรู้ควบคู่กับการทำงาน (Learn to Earn) ร่วมกับผู้ประกอบการ ภาคเอกชน เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ/วิชาชีพของเด็กและเยาวชนในการทำงานจริง ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และให้มีรายได้เสริมในระหว่างการศึกษา

3) ในการขับเคลื่อนมาตรการนี้ เห็นควรให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือเรียนรู้ในสังกัดกระทรวง ศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงแรงงาน หน่วยงานจัดการ เรียนรู้ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรทางศาสนา หรือหน่วยงานอื่น ๆ มีส่วนร่วมดำเนินการ

มาตรการที่ 4 การส่งเสริมผู้ประกอบการภาคเอกชนให้เข้ามาร่วมจัดการศึกษาหรือ เรียนรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหรือ การเรียนรู้ในลักษณะ Learn to Earn ให้เด็กและเยาวชนอายุ 15-18 ปี ได้พัฒนาทักษะการทำงาน ที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน เหมาะสมตามศักยภาพและมีรายได้เสริมระหว่างการศึกษา ดังนี้

1) ส่งเสริมหรือจูงใจผู้ประกอบการที่เข้าร่วมจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ควบคู่กับการทำงาน ด้วยมาตรการหรือกลไกทางภาษี โดยเห็นควรให้กระทรวงการคลังพิจารณาดำเนินการต่อไป

2) สนับสนุนให้สถานประกอบการเข้าร่วมจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ควบคู่กับการทำงาน โดยเห็นควรให้กระทรวงแรงงานพิจารณากำหนดมาตรการที่เหมาะสม

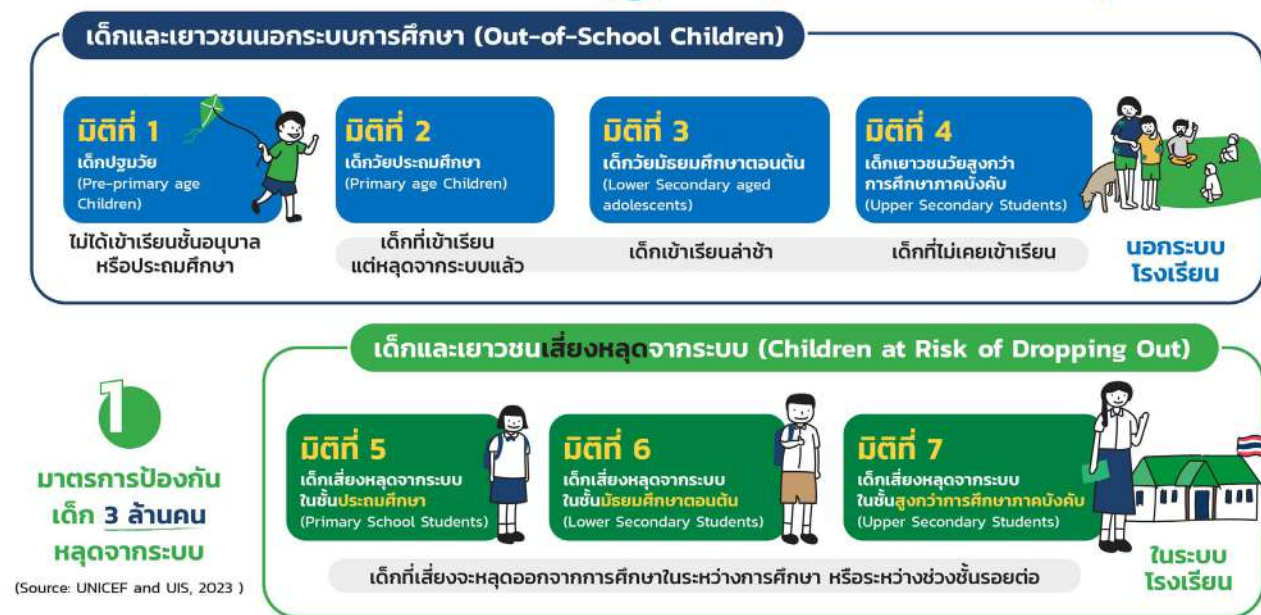
2 บันทึกข้อตกลง ความร่วมมือ 11 หน่วยงาน

หลังจากคณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2567 รับทราบมาตรการขับเคลื่อน ประเทศไทยเพื่อแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ (Thailand Zero Dropout) และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 11 หน่วยงาน ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน กระทรวงยุติธรรม กรุงเทพมหานคร สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) และ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ได้ร่วมลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาเด็ก และเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ตาม ศักยภาพ (Thailand Zero Dropout) เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2567 ณ หอประชุมคุรุสภา กระทรวง ศึกษาธิการ โดยมีสาระสำคัญระบุถึงบทบาทของแต่ละหน่วยงานในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็ก และเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์

เด็กเยาวชนกลุ่มเสี่ยงทั้งในและนอกระบบการศึกษา

The Global Initiative on Out-of-School Children : OOSCI ของ UNESCO/UNICEF
แบ่งประเภทเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาเป็น 7 มิติ (The Seven Dimensions of Exclusion Model)

2 มาตรการค้นหา / พาเด็กนอกระบบ 6.4 แสนคน
กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือการเรียนรู้

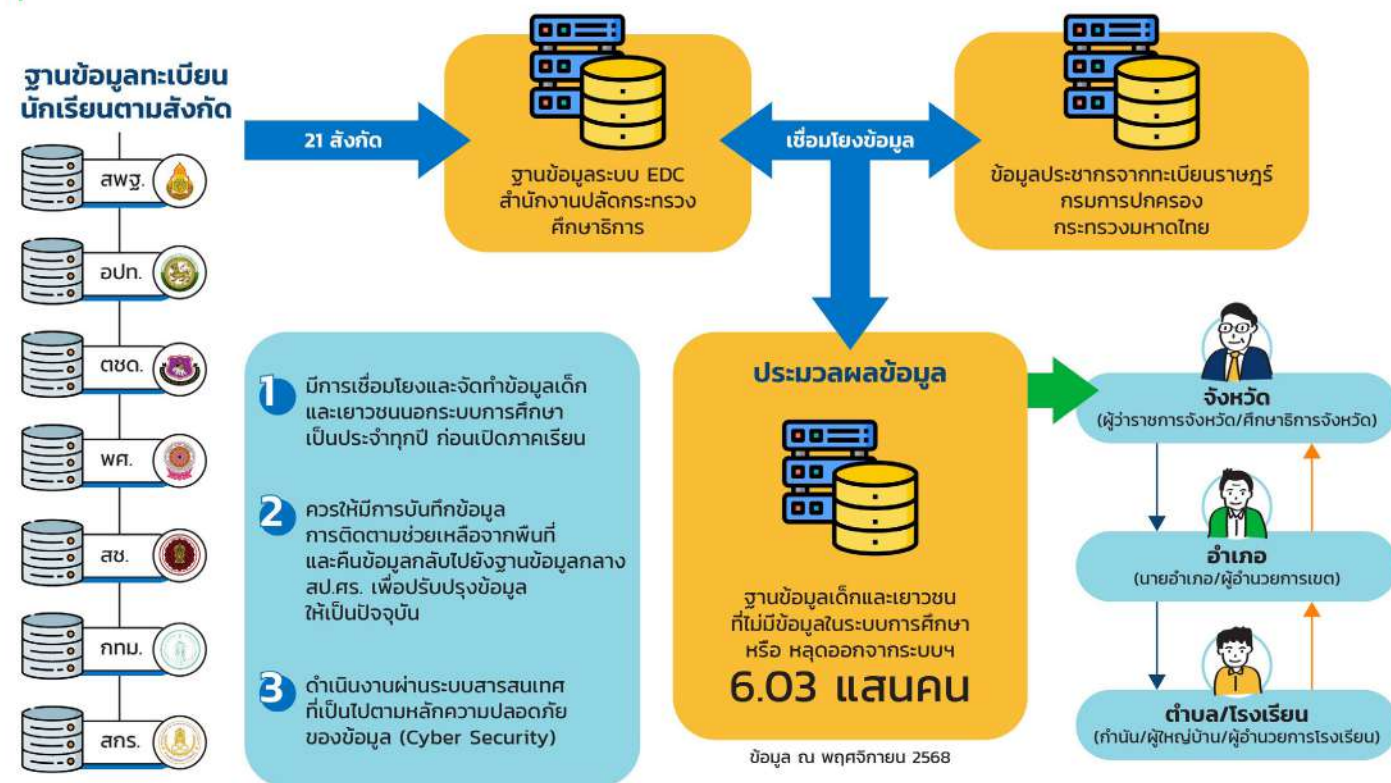
3 กลุ่มเป้าหมาย เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา

องค์การยูนิเซฟ (UNICEF) จัดทำกรอบเชิงปฏิบัติการสากลว่าด้วยเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา (The Global Out-of-School Children Initiative: OOSCI) โดยแบ่งประเภทเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาเป็น 7 มิติ (The Seven Dimensions of Exclusion Model) ซึ่งประกอบด้วย

- มิติที่ 1 : เด็กปฐมวัยที่ไม่ได้เข้าเรียนชั้นอนุบาลหรือประถมศึกษา
- มิติที่ 2 : เด็กวัยเรียนประถมศึกษาซึ่งครอบคลุมทั้งเด็กที่เข้าเรียน แต่หลุดออกจากระบบฯ เด็กเข้าเรียนล่าช้า และเด็กที่ไม่เคยเข้าเรียนประถมศึกษา
- มิติที่ 3 : เด็กวัยเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งครอบคลุมทั้งกลุ่มเด็กที่เข้าเรียน แต่หลุดออกจากระบบฯ เด็กเข้าเรียนล่าช้า และเด็กที่ไม่เคยเข้าเรียนมัธยมศึกษา
- มิติที่ 4 : เด็กเยาวชนวัยสูงกว่าการศึกษาภาคบังคับซึ่งครอบคลุมทั้งกลุ่มเด็กที่เข้าเรียน แต่หลุดออกจากระบบฯ เด็กเข้าเรียนล่าช้า และเด็กที่ไม่เคยเข้าเรียน
- มิติที่ 5 : เด็กที่เสี่ยงหลุดจากระบบฯ ในชั้นประถมศึกษา
- มิติที่ 6 : เด็กที่เสี่ยงหลุดจากระบบฯ ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- มิติที่ 7 : เด็กเยาวชนที่เสี่ยงหลุดจากระบบฯ ในวัยสูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ

การดำเนินงานของโครงการจะเน้นที่การดูแลเด็กและเยาวชนที่ยังไม่เคยเข้าเรียน หรือหลุดออกจากระบบการศึกษาตามนิยามในมิติที่ 1 2 3 และ 4 เพื่อดูแลและส่งต่อให้สามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือการเรียนรู้ และป้องกันมิให้หลุดออกจากระบบการศึกษาหรือการเป็นกลุ่มเสี่ยงตามนิยามในมิติที่ 5 6 และ 7

การเชื่อมโยงข้อมูลเด็กและเยาวชนรายบุคคล เพื่อค้นหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา

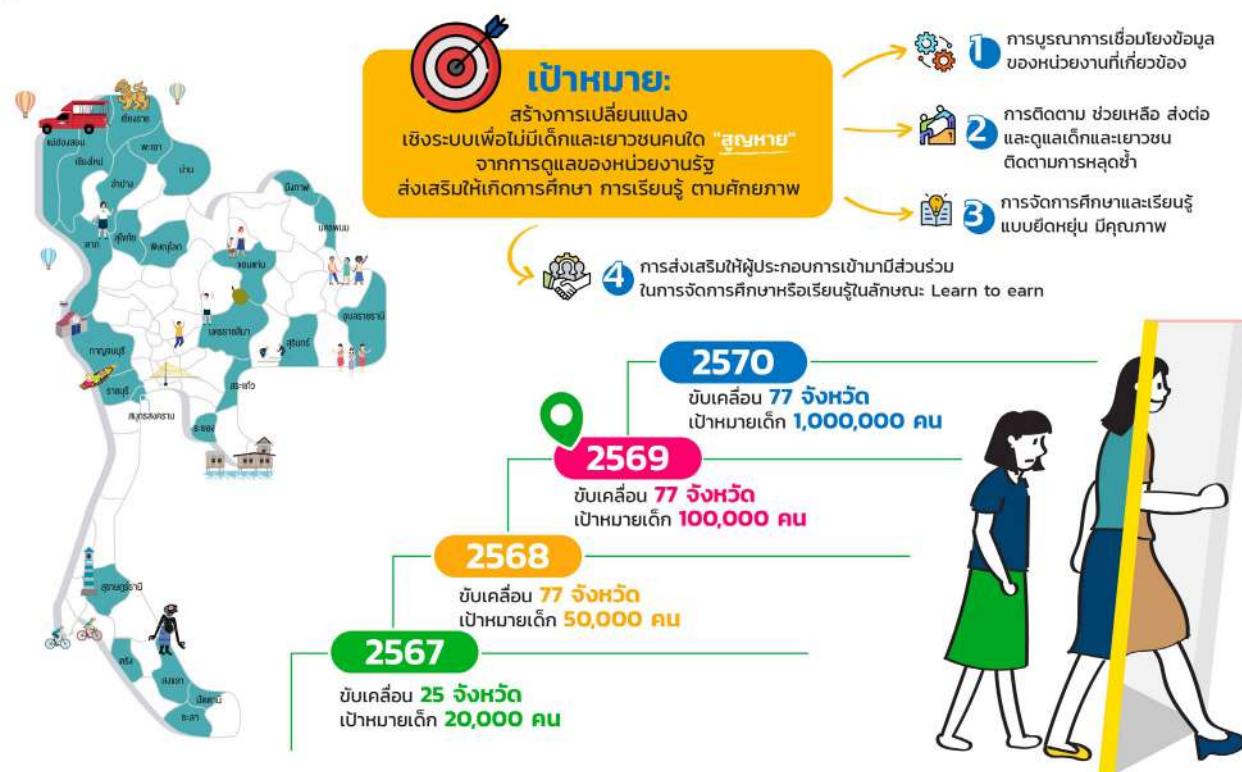
4 ที่มาของข้อมูล และกลุ่มเป้าหมายของโครงการ

กระทรวงมหาดไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงศึกษาธิการ และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้ดำเนินการตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี (ตามหนังสือที่ นร 0403 (กน)/9047 เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2566 เรื่องการดำเนินงานตามนโยบายด้านความเสมอภาคทางการศึกษา) ในการเชื่อมโยงข้อมูลนักเรียนในระบบการศึกษาจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กับข้อมูลทะเบียนราษฎร์ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เป็นรายบุคคล ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ไม่มีชื่อในระบบการศึกษา และพัฒนาเป็นระบบสารสนเทศ Thailand Zero Dropout

โดยในปี 2566 มีเด็กและเยาวชนที่ไม่มีชื่อในระบบการศึกษาจำนวนจำนวน 1,025,514 คน ในปี 2567 มีเด็กและเยาวชนที่ไม่มีชื่อในระบบการศึกษาจำนวน 982,304 คน และในปี 2568 มีเด็กและเยาวชนที่ไม่มีชื่อในระบบการศึกษาจำนวน 603,095 คน ตามลำดับ

แผนการขับเคลื่อน 4 ปี

การแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ (Thailand Zero Dropout Roadmap)

ส่วนที่ 2

ข้อมูล
การดำเนินงานและ
ปฏิทินการดำเนินงาน
ในปี พ.ศ. 2568

5 เป้าหมายการดำเนินงาน ระยะ 4 ปี

การแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็น “ศูนย์” ตั้งเป้าหมายสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบเพื่อให้ไม่มีเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาคนใด “สูญหาย” จากการดูแลของรัฐ โดยการติดตามดูแลของรัฐ ผ่านบูรณาการความร่วมมือระดับพื้นที่ ผ่านคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ ซึ่งจะมีการค้นหา ติดตาม ช่วยเหลือเป็นรายกรณี โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กและเยาวชนกลับสู่เส้นทางการศึกษาหรือเรียนรู้ หรือพัฒนาทักษะอาชีพตามศักยภาพ กำหนดระยะเวลาดำเนินงานต่อเนื่องระยะ 4 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2567-2570

ข้อมูลการดำเนินงานและปฏิทินการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2568

1 ข้อมูลสถานการณ์เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาปี 2568

คณะกรรมการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ระดับชาติ ในการประชุมครั้งที่ 1/2568 เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2568 มีมติรับทราบข้อมูลเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาจากการเปรียบเทียบข้อมูลเด็กเยาวชนในระบบการศึกษา (ภาคเรียนที่ 1/2567 หรือ รอบ 10 มิถุนายน 2567) จากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กับข้อมูลทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เป็นรายบุคคล พบว่า มีเด็กและเยาวชนช่วงอายุ 3-18 ปี (เด็กที่เกิดระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2550 – 31 ธันวาคม 2564) ที่ไม่มีชื่ออยู่ในระบบการศึกษา จำนวน 603,095 คน (เชื่อมโยงข้อมูลเสร็จสิ้น ณ เดือนพฤศจิกายน 2568)

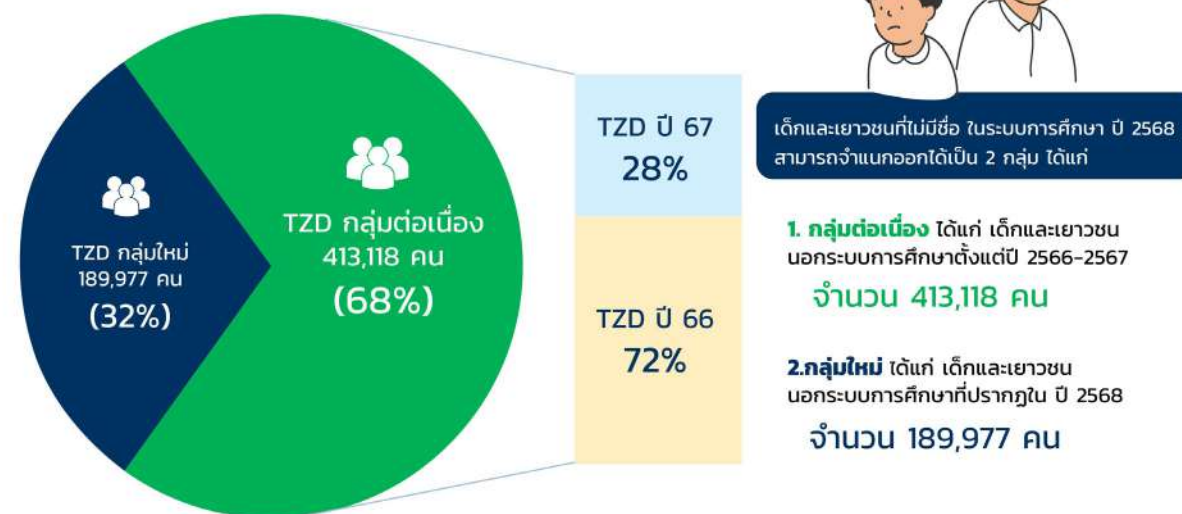

เด็กและเยาวชนที่ไม่มีชื่อในระบบการศึกษา ปี 2568 มีจำนวน 603,095 คน โดยแบ่งเป็นเด็กและเยาวชนในช่วงก่อนการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 81,825 คน อยู่ในช่วงการศึกษาภาคบังคับจำนวน 268,934 คน และหลังการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 252,336 คน

ข้อมูลดังกล่าวจำแนกเป็นเด็กและเยาวชนที่ยังคงไม่มีชื่ออยู่ในระบบการศึกษาต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2566-2567 จำนวน 413,118 คน โดยเป็นต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2566 ร้อยละ 72 และต่อเนื่องจากปี 2567 ร้อยละ 28 และเป็นเด็กและเยาวชนที่ไม่มีชื่อในระบบการศึกษากลุ่มใหม่จำนวน 189,977 คน

เด็กและเยาวชนที่ไม่มีชื่อในระบบการศึกษา ปี 2568

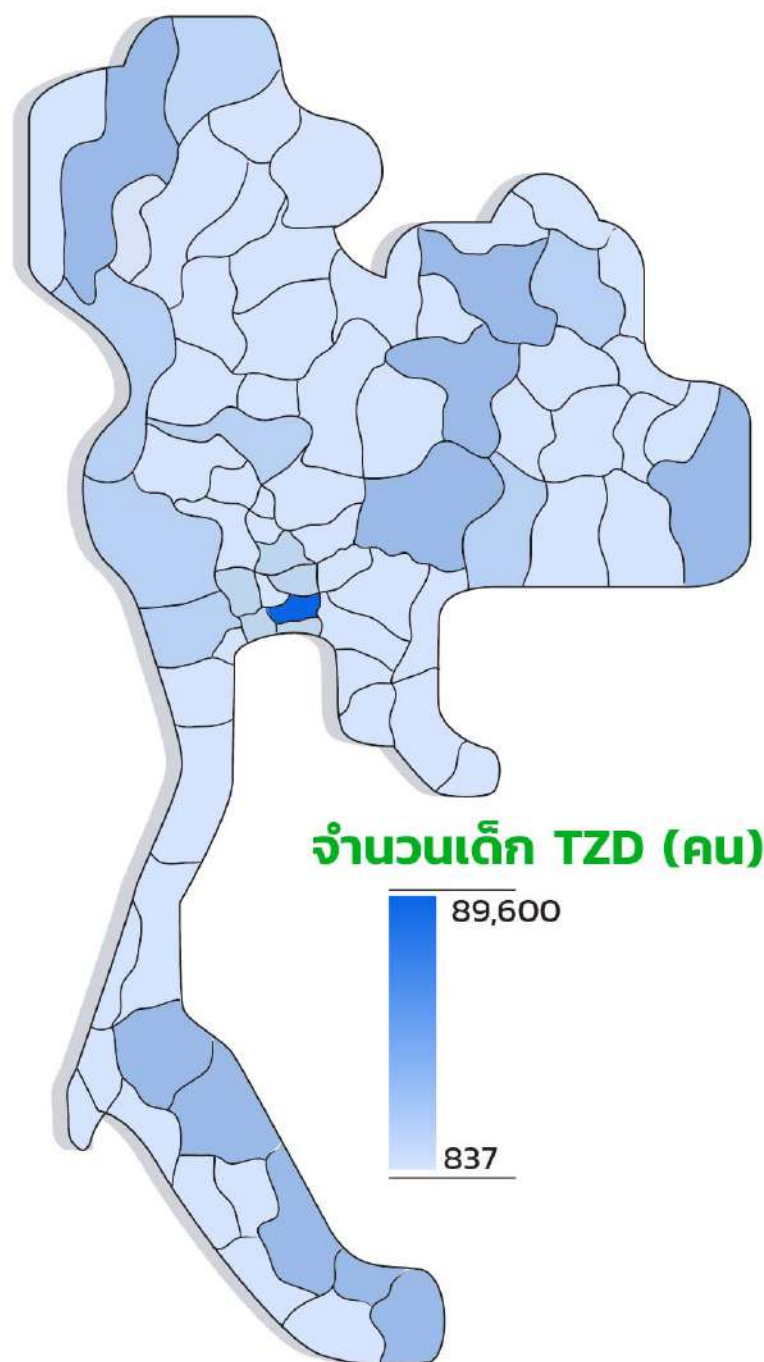
จำนวน 603,095 คน จำแนกตามกลุ่ม

โดยข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ไม่มีชื่อในระบบการศึกษา ปี 2568 มีการแยกจำนวนเด็กและเยาวชนที่เลขบัตรประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 0 ออกจากตัวเลขที่ประกาศสู่สาธารณะ นอกจากกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบที่มีสัญชาติไทย 603,095 คน แต่ยังมีเด็กกลุ่มเลขบัตร 0 อีก 270,730 คน ที่ต้องการความช่วยเหลือเช่นกัน ซึ่งสามารถค้นหารายชื่อเด็กและเยาวชนนอกระบบทั้ง 2 กลุ่มได้ผ่านระบบสารสนเทศ Thailand Zero Dropout

จำนวนเด็กและเยาวชนที่ไม่มีชื่อ ในระบบการศึกษา อายุ 3-18 ปี รายจังหวัดใน ปี 2568

จังหวัด	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	89,600	14.86
เชียงใหม่	22,262	3.69
ชลบุรี	20,006	3.32
สมุทรปราการ	18,860	3.13
นครราชสีมา	18,450	3.06
อุดรธานี	15,003	2.49
สมุทรสาคร	14,792	2.45
นราธิวาส	14,468	2.40
สงขลา	14,171	2.35
ปทุมธานี	14,093	2.34
อุบลราชธานี	13,151	2.18
นนทบุรี	13,107	2.17
ตาก	12,645	2.10
บุรีรัมย์	12,152	2.01
เชียงราย	11,674	1.94
ขอนแก่น	11,496	1.91
ปัตตานี	10,700	1.77
กาญจนบุรี	10,423	1.73
สุราษฎร์ธานี	10,050	1.67
นครปฐม	10,014	1.66
ภูเก็ต	9,334	1.55
สุรินทร์	8,904	1.48
ราชบุรี	8,404	1.39
นครศรีธรรมราช	8,283	1.37
ศรีสะเกษ	8,242	1.37
ระยอง	8,026	1.33
ยะลา	7,463	1.24
สกลนคร	7,284	1.21

จังหวัด	จำนวน	ร้อยละ
เพชรบูรณ์	6,624	1.10
นครสวรรค์	6,596	1.09
ชัยภูมิ	6,579	1.09
พระนครศรีอยุธยา	6,499	1.08
ฉะเชิงเทรา	6,123	1.02
จันทบุรี	5,965	0.99
ร้อยเอ็ด	5,881	0.98
สุพรรณบุรี	5,789	0.96
สระแก้ว	5,710	0.95
ประจวบคีรีขันธ์	5,677	0.94
นครพนม	5,467	0.91
กระบี่	5,444	0.90
กำแพงเพชร	5,379	0.89
หนองคาย	5,108	0.85
สระบุรี	4,881	0.81
พิษณุโลก	4,843	0.80
ลพบุรี	4,443	0.74
กาฬสินธุ์	4,122	0.68
ตรัง	4,112	0.68
ชุมพร	4,001	0.66
เพชรบุรี	3,767	0.62
เลย	3,592	0.60
ระนอง	3,529	0.59
มหาสารคาม	3,488	0.58
หนองบัวลำภู	3,362	0.56
พิจิตร	3,349	0.56
นุกดาหาร	3,341	0.55
พังงา	3,285	0.54

จังหวัด	จำนวน	ร้อยละ
บึงกาฬ	3,216	0.53
ปราจีนบุรี	3,136	0.52
ตราด	2,972	0.49
แม่ฮ่องสอน	2,945	0.49
สุโขทัย	2,865	0.48
สตูล	2,770	0.46
ลำปาง	2,457	0.41
ยโสธร	2,394	0.40
อุทัยธานี	2,155	0.36
พะเยา	2,129	0.35
นครนายก	2,097	0.35
พิกุล	1,874	0.31
อำนาจเจริญ	1,787	0.30
อุดรดิษฐ์	1,626	0.27
น่าน	1,526	0.25
ลำพูน	1,431	0.24
ชัยนาท	1,338	0.22
สมุทรสงคราม	1,227	0.20
แพร่	1,184	0.20
อ่างทอง	1,116	0.19
สิงห์บุรี	837	0.14
Total	603,095	100

หมายเหตุ: จำนวนเด็กและเยาวชนอายุ 3 - 18 ปีที่ไม่มีชื่อในระบบการศึกษา
ไม่รวม เด็กและเยาวชนที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย
และไม่รวมสถานะทางทะเบียนบางรายการ

2 กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงาน การยกระดับ จาก Thailand Zero Dropout สู่ Thailand Zero Dropout PLUS

ในปีงบประมาณ 2569 โครงการได้ขยายขอบเขตการดำเนินงานภายใต้แนวคิด “Thailand Zero Dropout PLUS” เพื่อให้ครอบคลุมและเท่าทันต่อสถานการณ์ปัญหา โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. เด็กและเยาวชนที่ไม่มีชื่อในระบบการศึกษา

จากการเปรียบเทียบข้อมูลเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 3-18 ปี ที่อยู่ในระบบการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ) กับทะเบียนประชากร (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) พบเด็กและเยาวชนที่ยังไม่มีชื่อในระบบการศึกษา จำนวน 603,095 คน ซึ่งยังคงเป็นภารกิจหลักที่ต้องดำเนินการค้นหา ติดตาม และช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เพื่อนำกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นตามแนวทางเดิม

จากการปรับปรุงข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ไม่มีชื่อในระบบการศึกษา ยังพบเด็กและเยาวชนอายุ 3-18 ปี ที่ไม่มีชื่อในระบบการศึกษาแต่เป็นผู้ที่มีเลขประจำตัวประชาชน (กลุ่มที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน) อีกจำนวน 270,703 คน การค้นหาช่วยเหลือยังสามารถรวมถึงกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่ตกหล่น (ASEAN Declaration on Strengthening Education for Out-of-School Children and Youth: OOSCY)

Thailand Zero Dropout PLUS: ขยายกลุ่มเป้าหมาย ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

ในปีงบประมาณ 2569 โครงการ Thailand Zero Dropout ได้ยกระดับเป็น “Thailand Zero Dropout PLUS” เพื่อขยายความช่วยเหลือให้ครอบคลุมเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายที่ต้องให้ความช่วยเหลือเร่งด่วนออกเป็น 2 กลุ่มหลัก

2. เด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาชั่วคราว

หมายถึง เด็กหรือเยาวชนไทยช่วงอายุระหว่าง 3-18 ปี ที่หลุดออกจากระบบการศึกษาชั่วคราวแบบเฉียบพลันหรือมีความเสี่ยงจะหลุดออกจากระบบการศึกษา เนื่องจากตนเองหรือครอบครัวได้รับความเดือดร้อนหรือได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ต่าง ๆ เช่น วิกฤติอุทกภัย วิกฤติวาตภัย วิกฤติการสู้รบ วิกฤติสิ่งแวดล้อม วิกฤติแผ่นดินไหว เป็นต้น

3 เส้นทางดำเนินงาน

เพื่อให้การขับเคลื่อน Thailand Zero Dropout PLUS ในปี พ.ศ. 2569 เป็นไปอย่างชัดเจน และลดความซ้ำซ้อน จึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานออกเป็น 3 แนวทาง (Multi-track) ตามบทบาทและความเชี่ยวชาญของหน่วยงานหลักที่จะให้การดูแลช่วยเหลือ ดังนี้

เส้นทางที่ 1 กลไกคณะทำงานขับเคลื่อนการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ ระดับจังหวัด (คณะกรรมการระดับจังหวัด) ที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และมีศึกษาธิการจังหวัดเป็นเลขานุการ หรือ คณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ ระดับอำเภอ/ระดับตำบล (คณะกรรมการระดับอำเภอ/ตำบล)

กลุ่มเป้าหมาย: กลุ่มที่หลุดจากระบบการศึกษาเกิน 1 ปี หรือไม่พบชื่อในระบบแจ้งเหตุฯ (กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการ)

แนวทางการดำเนินงาน: ค้นหาและดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาตามรายชื่อ โดยใช้ระบบสารสนเทศ Thailand Zero Dropout

เส้นทางที่ 2 กลไกสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้

กลุ่มเป้าหมาย: กลุ่มใหม่ที่หลุดจากระบบการศึกษาไม่เกิน 1 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ)

แนวทางการดำเนินงาน: ค้นหาและดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาตามรายชื่อ โดยใช้ระบบสารสนเทศ Thailand Zero Dropout

เส้นทางที่ 3 กลไกสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด บ้านพักเด็ก และครอบครัว หรือหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กลุ่มเป้าหมาย: กลุ่มที่พบชื่อในระบบแจ้งเหตุเพื่อรับความช่วยเหลือด้านสังคม (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

แนวทางการดำเนินงาน: ค้นหาและดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาตามรายชื่อ โดยใช้ระบบการขอรับการช่วยเหลือ ผู้ประสบปัญหาทางสังคมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (พม. Smart)

เส้นทางที่ 4 การดูแลและช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาชั่วคราว

กลุ่มเป้าหมาย: เด็กหรือเยาวชนช่วงอายุระหว่างสามปีถึงสิบแปดปี ที่อาจหลุดออกจากระบบการศึกษาแบบเฉียบพลันหรือมีความเสี่ยงจะหลุดออกจากระบบการศึกษาเนื่องจากตนเองหรือครอบครัวได้รับความเดือดร้อนหรือได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์หรือวิกฤตต่าง ๆ เช่น วิกฤตอุทกภัย วิกฤตวาตภัย วิกฤตการสู้รบ วิกฤตสิ่งแวดล้อม วิกฤตแผ่นดินไหว เป็นต้น

แนวทางการดำเนินงาน: ครูหรือบุคลากรทางการศึกษา หรือบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้สำรวจและค้นหา และสถานศึกษาหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือส่วนราชการอื่นที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กและเยาวชนนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาชั่วคราว

ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย ปี พ.ศ. 2569 จะถูกจำแนกให้กับผู้มีสิทธิเข้าถึงข้อมูลผ่านระบบ Thailand Zero Dropout และระบบ พม. Smart สำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละแนวทาง ตามภารกิจและหน้าที่โดยไม่ซ้ำซ้อน และเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

4 หลักเกณฑ์การสนับสนุนการค้นหาและดูแลเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา

กสศ. ในฐานะหน่วยงานที่ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการร่วมของคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา (Thailand Zero Dropout) ระดับชาติ ได้จัดทำประกาศหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการค้นหาและดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ตามที่คณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาระดับชาติ ได้ให้ความเห็นชอบในการประชุมครั้งที่ 1/2567 เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2567 โดยจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการค้นหาและดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในกรอบวงเงินไม่เกิน 5,000 บาท ต่อเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาคน โดยมีรายการตามเส้นทางการดำเนินงาน Multi-track ดังนี้

เส้นทางที่ 1 กลไกคณะกรรมการระดับจังหวัดและคณะกรรมการระดับตำบล

กองทุนจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการค้นหา ดูแลและช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในกรอบวงเงินไม่เกิน 5,000 บาท ต่อเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาหนึ่งคน ให้แก่เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ผู้สำรวจ ผู้จัดการรายกรณี คณะกรรมการจังหวัด คณะกรรมการอำเภอ คณะกรรมการตำบล หน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังรายการต่อไปนี้

1	ค่าใช้จ่ายในการสำรวจ ค้นหา คัดกรอง	อัตรา	50	บาทต่อคน
2	ค่าใช้จ่ายในการจัดทำแบบบันทึกการจัดการรายกรณี	อัตรา	300	บาทต่อคน

3	ค่าใช้จ่ายในการติดตามการดำเนินงานตามแบบบันทึกการจัดการรายกรณี	อัตรา	500	บาทต่อคน
4	ค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดทำสรุปผลการดำเนินงาน	อัตรา	150	บาทต่อคน
5	ค่าใช้จ่ายสำหรับการสนับสนุนการเข้าถึงการศึกษา หรือการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น หรือค่าเล่าเรียน หรือค่าพัฒนาทักษะอาชีพ หรือเงินทุนสนับสนุน	อัตราไม่เกิน	4,000	บาทต่อคน

เส้นทางที่ 2 กลไกสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้

กรณีที่เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่ตามฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศปรากฏว่าหลุดออกจากระบบการศึกษาเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เมื่อครูหรือบุคลากรทางการศึกษา หรือบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้ดำเนินการค้นหาและติดตามเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาดังกล่าวให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา กองทุนจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการค้นหา ติดตาม และค่าใช้จ่ายสำหรับการสนับสนุนการเข้าถึงการศึกษา หรือค่าเล่าเรียน หรือเงินทุนสนับสนุน ดังรายการต่อไปนี้

1	ค่าใช้จ่ายในการค้นหาและติดตาม	อัตรา	50	บาทต่อคน
2	ค่าใช้จ่ายในการสรุปผลการดำเนินงานเมื่อเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษานั้น	อัตรา	50	บาทต่อคน
3	ค่าใช้จ่ายสำหรับการสนับสนุนการเข้าถึงการศึกษา หรือค่าเล่าเรียน หรือเงินทุนสนับสนุน	อัตราไม่เกิน	4,000	บาทต่อคน

เส้นทางที่ 3 กลไกสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด บ้านพักเด็ก และครอบครัว หรือหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1	ค่าใช้จ่ายในการสำรวจ ค้นหา คัดกรอง	อัตรา	50	บาทต่อคน
2	ค่าใช้จ่ายในการจัดทำแบบบันทึกการจัดการรายกรณี	อัตรา	300	บาทต่อคน
3	ค่าใช้จ่ายในการติดตามการดำเนินงานตามแบบบันทึกการจัดการรายกรณี	อัตรา	500	บาทต่อคน
4	ค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดทำสรุปผลการดำเนินงาน	อัตรา	150	บาทต่อคน
5	ค่าใช้จ่ายสำหรับการสนับสนุนการเข้าถึงการศึกษา หรือการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น หรือค่าเล่าเรียน หรือค่าพัฒนาทักษะอาชีพ หรือเงินทุนสนับสนุน	อัตราไม่เกิน	4,000	บาทต่อคน

เส้นทางที่ 4 การดูแลและช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาชั่วคราว

กองทุนจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการดูแลและช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาชั่วคราว ที่ครูหรือบุคลากรทางการศึกษา หรือบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้สำรวจและค้นหา และสถานศึกษาหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือส่วนราชการอื่นที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กและเยาวชนนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาชั่วคราว ดังรายการต่อไปนี้

1	ค่าใช้จ่ายในการสำรวจ ค้นหา คัดกรอง	อัตรา	50	บาทต่อคน
2	ค่าใช้จ่ายในการสรุปผลการดำเนินงานเมื่อเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาชั่วคราวสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษานั้น	อัตรา	50	บาทต่อคน
3	เงินช่วยเหลือฉุกเฉินสำหรับการให้ความช่วยเหลือเร่งด่วนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	อัตรา	2,000	บาทต่อคน
4	เงินช่วยเหลือเพื่อการศึกษาต่อเนื่องภายหลังเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาชั่วคราวได้สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นที่ศึกษาอยู่ในขณะได้รับเงิน	อัตรา	2,000	บาทต่อคน

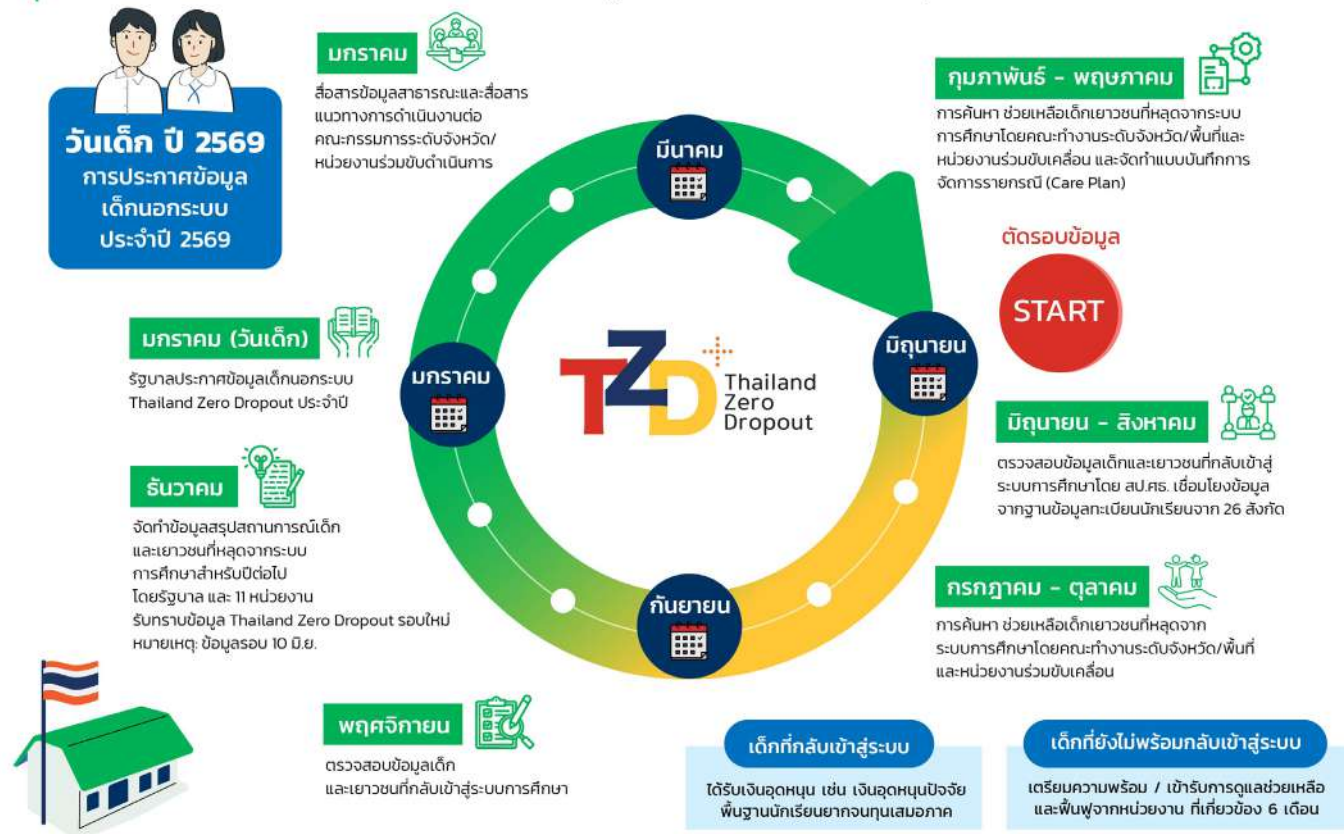
ทุกขั้นตอนต้องดำเนินการบันทึกข้อมูลและส่งเรื่องขอเบิกจ่ายผ่าน ระบบสารสนเทศ Thailand Zero Dropout เท่านั้น โดยปฏิบัติตามเงื่อนไขและเอกสารประกอบที่กำหนดใน *ประกาศสำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการค้นหา ดูแล และช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ (Thailand Zero Dropout) (เอกสารแนบท้าย 9)*

5 ปฏิทินการดำเนินงานระยะ 1 ปี

ปฏิทินการดำเนินงานกำหนดให้สอดคล้องกับการเปิด/ปิดภาคเรียนของโรงเรียนส่วนใหญ่ เพื่อให้เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่สำรวจพบสามารถกลับเข้าสู่การดูแลและรับสวัสดิการพื้นฐานจากสถานศึกษา ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการฯ ระดับชาติ ในการประชุมครั้งที่ 1/2568 เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2568 มีมติเห็นชอบปฏิทินการดำเนินงานเพื่อการค้นหา ติดตาม ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในปี 2568 ครอบคลุมทั้ง 77 จังหวัด โดยมีวงรอบการดำเนินงาน ดังนี้

เด็กและเยาวชนที่ยังไม่พร้อมที่จะกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือสำรวจยังไม่แล้วเสร็จก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือเพื่อให้พร้อมสำหรับรอบเปิดภาคเรียนต่อไป หรือได้รับการดูแลโดยหน่วยจัดการศึกษาที่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องการเปิดภาคเรียน ปฏิทินการดำเนินงานที่สำคัญกำหนดเป็นแนวทาง ดังนี้

วงรอบการดำเนินงานขับเคลื่อนประเทศไทยเพื่อแก้ไขปัญหา เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ (Thailand Zero Dropout PLUS)

(1) มกราคม-กุมภาพันธ์ คณะกรรมการฯ ระดับจังหวัด ตรวจสอบข้อมูลเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาของจังหวัดผ่านระบบสารสนเทศ Thailand Zero Dropout โดยอาจตรวจสอบข้อมูลกับหน่วยจัดการศึกษาในระดับจังหวัดผ่านคณะกรรมการฯ ระดับจังหวัด หรือดำเนินการในระดับอำเภอ/ตำบลตามที่คณะกรรมการฯ ระดับจังหวัดกำหนดเพื่อลดภาระการสำรวจ

(2) มีนาคม-พฤษภาคม คณะกรรมการฯ ระดับพื้นที่ (อำเภอ/ตำบล) สำรวจ ค้นหา เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาผ่านแอปพลิเคชัน Thailand Zero Dropout และสรุปจำนวนและรายชื่อเด็กและเยาวชนที่สามารถสำรวจแล้วเสร็จ เพื่อให้คณะกรรมการฯ ระดับจังหวัดสรุปข้อมูลภาพรวมของจังหวัด

(3) มิถุนายน

(3.1) ทุกหน่วยจัดการศึกษาส่งข้อมูลเด็กและเยาวชนในระบบการศึกษาให้ สป.ศธ.

(3.2) คณะกรรมการฯ ระดับพื้นที่ (อำเภอ/ตำบล) โดยคณะกรรมการสหวิชาชีพ จัดทำแบบบันทึกการจัดการรายกรณี กำหนดมาตรการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เพื่อติดตามช่วยเหลือหรือเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาหรือการเรียนรู้ก่อนเปิดภาคเรียน

(4) มิถุนายน-พฤศจิกายน คณะกรรมการฯ ระดับพื้นที่ (อำเภอ/ตำบล) โดยคณะกรรมการสหวิชาชีพติดตามความก้าวหน้าการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนตามแบบบันทึกการจัดการรายกรณี และรายงานต่อคณะกรรมการสหวิชาชีพระดับจังหวัดเพื่อทราบและให้การสนับสนุน

(5) ธันวาคม คณะกรรมการฯ ระดับพื้นที่ (อำเภอ/ตำบล) สรุปผลการดำเนินงานเสนอต่อคณะกรรมการฯ ระดับจังหวัด

6 โครงสร้างกลไกคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อน Thailand Zero Dropout PLUS

การดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีเป้าหมายปลายทางเพื่อให้เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาได้รับการช่วยเหลือและส่งต่อเข้าสู่ทางเลือกที่เหมาะสม ได้แก่ การกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา การได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น หรือการได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพ โดยอาศัยการขับเคลื่อนผ่านกลไกคณะกรรมการ 3 ระดับ ที่เชื่อมโยงการทำงานตั้งแต่ระดับนโยบายลงสู่ระดับปฏิบัติการ ดังนี้

1. กลไกคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ระดับชาติ

ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ โดยมีบทบาทสำคัญในการ (1) กำกับดูแลและติดตามประเมินผล กำหนดทิศทาง พัฒนา และติดตามผลการดำเนินงานในภาพรวม (2) การสนับสนุนเชิงนโยบายและทรัพยากร สนับสนุนงบประมาณ องค์ความรู้ และเทคนิคการทำงาน รวมถึงการกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน (3) การบูรณาการข้อมูลและหน่วยงาน: ประสานความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบริหารจัดการฐานข้อมูลกลาง (Big Data) โดยเชื่อมโยงข้อมูลจากทะเบียนราษฎร (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) และทะเบียนนักเรียน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ) เพื่อระบุตัวตนเด็กและเยาวชนที่ไม่มีข้อมูลในระบบการศึกษา

โดยเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2568 นายกรัฐมนตรีได้ลงนามในคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 481/2568 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาระดับชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นที่ปรึกษา พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ เป็นประธานกรรมการ นายภราดร ปริศนานันทกุล และนายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ เป็นรองประธานกรรมการ หัวหน้าส่วนราชการและผู้ทรงคุณวุฒิรวม 9 คน คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา นายกฤษณพงศ์ กีรติกร ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาริณา ศรีวินิชย์ เป็นกรรมการ ผู้จัดการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอธิบดีกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นกรรมการและเลขานุการร่วม คณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ระดับชาติ มีหน้าที่และอำนาจ กำกับดูแล พัฒนา และขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาหรือพัฒนาศักยภาพตามความถนัด รวมถึงการส่งเสริมการสร้างรายได้ระหว่างเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

คกศ. ในการประชุมครั้งที่ 1/2568 เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2568 เห็นชอบแนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ (Thailand Zero Dropout PLUS) ปี พ.ศ. 2569 เห็นชอบให้เพิ่มกลุ่มเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาชั่วคราวเป็นกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน แต่งตั้งคณะอนุกรรมการบูรณาการการทำงานเพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษา หรือการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น และเสนอกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีหนังสือแจ้งชักชวนการปฏิบัติและกำกับกำกับการปฏิบัติงานไปยัง ผู้ว่าราชการจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด ส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

[illegible]

เส้นทางกลไก
คณะกรรมการ
ระดับจังหวัดและ
คณะกรรมการ
ระดับตำบล

ถือเป็นหน่วยปฏิบัติการหลักในพื้นที่ ที่ทำงานใกล้ชิดกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด โดยมีหน้าที่ในการ (1) ปฏิบัติการเชิงรุก ทำหน้าที่สำรวจ ค้นหา และวางแผนการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนเป็นรายกรณี (2) การสะท้อนข้อมูล รวบรวมและสะท้อนสถานการณ์ ข้อมูล ข้อเท็จจริง และปัญหาอุปสรรคจากการทำงานในพื้นที่กลับไปยังระดับจังหวัด (3) การมีส่วนร่วมและเฝ้าระวัง ร่วมออกแบบแนวทางการจัดการปัญหากับจังหวัด และทำหน้าที่ติดตามเฝ้าระวังเชิงสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น คณะกรรมการระดับตำบล นักสังคมสงเคราะห์ในสังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัด ครูโรงเรียนในสังกัด สพฐ.

เส้นทางกลไกคณะกรรมการระดับจังหวัดและคณะกรรมการระดับตำบล

1 ที่มาและความสำคัญของเส้นทางดำเนินงาน โดยกลไกระดับจังหวัดและระดับตำบล

ในการดำเนินงานตามมาตรการการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ (Thailand Zero Dropout) ในระดับพื้นที่มีการกำหนดให้แต่งตั้งคณะกรรมการในระดับพื้นที่ 2 ระดับ เพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ ได้แก่ 1. คณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ระดับจังหวัด (คณะกรรมการระดับจังหวัด) และ 2. คณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ระดับพื้นที่ (คณะกรรมการระดับอำเภอ/ตำบล) ซึ่งอาจมีได้ทั้งระดับอำเภอและตำบล โดยคณะกรรมการระดับอำเภอ (ถ้ามี) ทำหน้าที่บริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับอำเภอ มีนายอำเภอหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน และคณะกรรมการระดับตำบลแต่งตั้งโดยนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางการดำเนินงานโดยกลไกระดับจังหวัดและระดับตำบล

การขับเคลื่อนนโยบาย Thailand Zero Dropout โดยกลไกคณะกรรมการระดับจังหวัดและระดับตำบลแบ่งกลไกการทำงานออกเป็น 2 ระดับ เพื่อเชื่อมโยงการทำงานจากนโยบายสู่การปฏิบัติในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ มีบทบาทและหน้าที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับตำบลหรือเมือง ปฏิบัติการค้นหา ติดตาม ช่วยเหลือ จัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น พัฒนาเป็นตำบลหรือพื้นที่ต้นแบบเพื่อการขยายผล มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

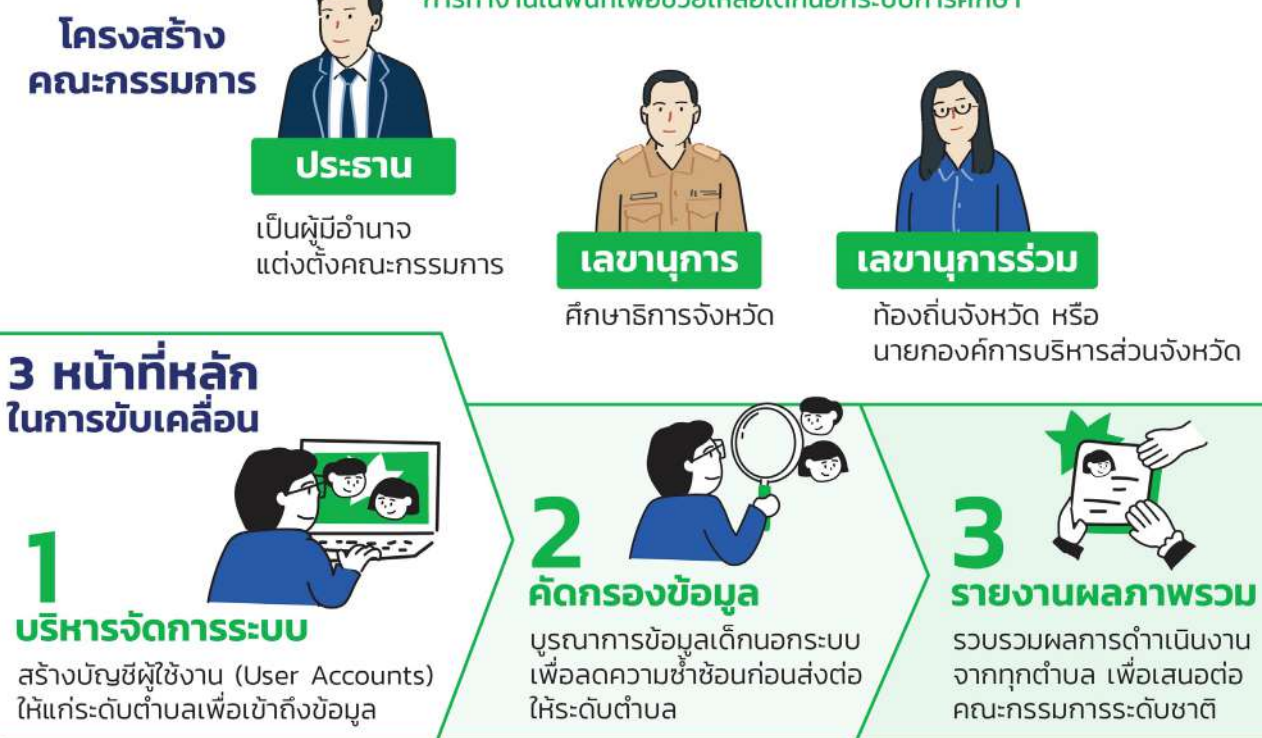
1. คณะกรรมการระดับจังหวัด

แต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด มีศึกษาธิการจังหวัดเป็นเลขานุการ มีท้องถิ่นจังหวัด หรือนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นเลขานุการร่วม มีบทบาทและหน้าที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับจังหวัดและพื้นที่ กำหนดกระบวนการค้นหา ติดตาม ช่วยเหลือ ออกแบบการจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น พัฒนาให้เกิดตำบลหรือพื้นที่ต้นแบบเพื่อการขยายผล ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางบริหารจัดการข้อมูล เชื่อมโยงนโยบาย และสนับสนุนการทำงานของพื้นที่ ได้แก่

- **การบริหารจัดการระบบ** โดย Admin จังหวัด ทำหน้าที่สร้างบัญชีผู้ใช้งาน (User Accounts) ให้แก่ Admin ตำบล เพื่อเปิดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลเด็กในพื้นที่
- **การคัดกรองข้อมูลระดับจังหวัด (Provincial First Screen)** บูรณาการข้อมูลเด็กนอกระบบจากฐานข้อมูลกลาง เทียบเคียงกับข้อมูลของหน่วยจัดการศึกษาภายในจังหวัด เพื่อคัดกรองเบื้องต้นก่อนส่งข้อมูลต่อให้ระดับตำบล ช่วยลดความซ้ำซ้อนและความคลาดเคลื่อนของข้อมูล
- **การรายงานผลภาพรวม** รวบรวมผลการดำเนินงานจากทุกตำบล เพื่อจัดทำ “รายงานสรุปสถานการณ์และผลการดำเนินงานระดับจังหวัด” นำเสนอต่อคณะกรรมการระดับชาติต่อไป

โครงสร้างและบทบาทคณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัด

คณะกรรมการระดับจังหวัดได้รับการแต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด ทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนนโยบาย บริหารจัดการข้อมูล และสนับสนุนการทำงานในพื้นที่เพื่อช่วยเหลือเด็กนอกระบบการศึกษา

2. คณะกรรมการระดับตำบล

ขับเคลื่อนโดย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นประธาน โดยมีแนวทางการดำเนินงาน 6 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

- 1. การแต่งตั้งคณะกรรมการระดับตำบลและบุคลากรปฏิบัติงานระดับตำบล** ให้มีแต่งตั้งบุคลากร 5 กลุ่ม ได้แก่ (1) คณะกรรมการระดับตำบล (2) Admin ตำบล (3) คณะกรรมการสทวิชาชีพ (CMS ตำบล) (4) ผู้สำรวจ และ (5) ผู้จัดการรายกรณี (Case Manager: CM) โดยมีหน้าที่สำคัญดังนี้
 - (1) **คณะกรรมการระดับตำบล** ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตำบล ซึ่งมีนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นประธาน โดยมีตัวอย่างโครงสร้างคำสั่งคณะกรรมการตำบล (ตามเอกสารแนบท้าย 7) มีหน้าที่ในการอนุมัติผลการสำรวจ การวางแผนการช่วยเหลือรายกรณี และการสนับสนุนงบประมาณช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบ ผ่านระบบ Thailand Zero Dropout
 - (2) **Admin ตำบล** มีหน้าที่ในการทำหน้าที่สร้างบัญชีผู้ใช้งานของตำบล ได้แก่ ผู้สำรวจ และผู้จัดการรายกรณี (Case Manager: CM) และการทำงานกับข้อมูลเพื่อสนับสนุนคณะกรรมการระดับตำบล อาทิ การจัดทำข้อมูลเพื่อการตรวจสอบสถานะเบื้องต้น (First Screen) สรุปข้อมูลการสำรวจ เพื่อเสนอต่อ กก.ระดับตำบล ยืนยันข้อมูลก่อน มอบหมายการจัดทำแบบบันทึกการจัดการรายกรณี

(3) **คณะกรรมการสหวิชาชีพ (CMS) ตำบล** โดยคกก.ระดับตำบลพิจารณามอบหมายคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่มีอยู่แล้ว เช่น คณะกรรมการตำบล คณะกรรมการศูนย์ชุมชนคุ้มครองเด็ก ระดับตำบล หรือแต่งตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ที่มีผู้เชี่ยวชาญในการดูแลเด็กและเยาวชนใน โดยคณะกรรมการมีความครอบคลุมใน 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาพ การศึกษา สังคม และท้องถิ่น เช่น เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ครู/บุคลากรศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับตำบล (ศกร.ตำบล) ครู/บุคลากรทางการศึกษา นักพัฒนาสังคม นักพัฒนาชุมชน เป็นต้น ดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการหรือคณะทำงาน หรือศูนย์ปฏิบัติการแบบเบ็ดเสร็จระดับตำบล เพื่อปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการสหวิชาชีพ ระดับตำบล (CMS ตำบล) พร้อมทั้งระบุให้มีผู้ทำหน้าที่ประธาน 1 คน (ประธาน คกก.สหวิชาชีพระดับตำบล) มีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาแบบบันทึกการจัดการรายกรณี

(4) **ผู้สำรวจ** มีหน้าที่ทำการสำรวจผ่านระบบตามรายชื่อเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา โดยในการสำรวจสามารถใช้ระบบสารสนเทศ Thailand Zero Dropout เพื่อดาวน์โหลดชื่อเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่ต้องการสำรวจในพื้นที่กรณีไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตได้

(5) **ผู้จัดการรายกรณี (Case Manager: CM)** มีหน้าที่ในการวางแผนการช่วยเหลือของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นรายกรณี โดยผู้จัดการรายกรณีสามารถเป็นคนเดียวกับผู้สำรวจได้ โดยวางแผนผ่านระบบสารสนเทศ Thailand Zero Dropout รวมถึงติดตามและดูแลเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลา 6 เดือน

หลังจากมีคำสั่งแต่งตั้งเรียบร้อยแล้ว ให้ คกก.ระดับตำบล แจ้งข้อมูลผู้ปฏิบัติงานระดับพื้นที่ต่อ คกก.ระดับจังหวัด เพื่อสร้างบัญชีผู้ใช้งานในระบบสารสนเทศ TZD โดยแจ้งรายละเอียด ผ่านระบบสารสนเทศ TZD ต่อไปนี้

- (1) สำเนาคำสั่งแต่งตั้ง คกก.ระดับตำบล
- (2) ผู้ทำหน้าที่ ประธานคณะกรรมการตำบล
- (3) ผู้ทำหน้าที่ Admin ตำบล
- (4) ผู้ทำหน้าที่ ประธานคณะกรรมการสหวิชาชีพระดับตำบล (ประธาน CMS ตำบล)

Tips:

1. คณะกรรมการระดับตำบลแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการระดับตำบล พร้อมระบุ (1) ประธานคณะกรรมการตำบล (2) ผู้ดูแลระบบสารสนเทศระดับตำบล (Admin ตำบล) และ (3) ประธานคณะกรรมการสหวิชาชีพระดับตำบล (ประธาน CMS ตำบล) ต่อคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและสร้างบัญชีผู้ใช้งานระบบสารสนเทศ TZD
2. การแต่งตั้งคณะกรรมการระดับตำบลให้มีการแต่งตั้งเป็นหนังสือ แต่ส่วนคณะกรรมการสหวิชาชีพ Admin ตำบล และตำแหน่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สะดวกต่อการดำเนินการจะมีการแต่งตั้งผ่านระบบสารสนเทศ TZD

1. การคัดกรองข้อมูลเบื้องต้น (First Screen) ประชุมร่วมกับผู้นำชุมชนเพื่อตรวจสอบรายชื่อเด็กในระบบ ตัดรายชื่อเด็กที่เสียชีวิต ย้ายถิ่นฐาน หรือเข้าเรียนแล้วออก ก่อนเริ่มการลงพื้นที่จริง เพื่อลดภาระงานสำรวจที่ไม่จำเป็น
2. การสำรวจและยืนยันสิทธิ ส่งผู้สำรวจลงพื้นที่เก็บข้อมูลผ่านแอปพลิเคชัน TZD จากนั้น คณะกรรมการตำบลทำการ “ยืนยันและสรุปรายชื่อ” ในระบบ เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณค่าสำรวจ
3. การทำแผนการช่วยเหลือรายกรณี (Care Plan) มอบหมายให้ทีม CMS ตำบล วิเคราะห์ และจัดทำแผนช่วยเหลือรายบุคคลใน 4 มิติ ได้แก่ สุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา โดยคณะกรรมการ ตำบลต้องตรวจสอบความถูกต้องก่อนกดยืนยันเพื่อเบิกจ่ายงบประมาณ
4. การติดตามผล ดำเนินการติดตามความคืบหน้าการช่วยเหลือ 2 ระยะ (รอบ 3 เดือน และ 6 เดือน) และสรุปผลส่งจังหวัดเพื่อขอรับงบประมาณค่าติดตาม
5. การสรุปผลประจำปี จัดทำรายงานสรุปภาพรวมการดำเนินงานของตำบล เสนอต่อคณะกรรมการระดับจังหวัดภายในวันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี

คู่มือการดำเนินงาน
สำหรับคณะกรรมการระดับจังหวัด

คู่มือการดำเนินงาน
สำหรับคณะกรรมการระดับตำบล

ส่วนที่ 4

เส้นทางกลไก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานหรือสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา หรือ
สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้

เส้นทางกลไกสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู

1 ที่มาและความสำคัญของเส้นทางการดำเนินงานผ่านสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและโรงเรียนภายใต้สังกัด สพฐ.

จากการดำเนินการตามมาตรการ Thailand Zero Dropout ในระดับจังหวัด โดยมีคณะกรรมการจังหวัด เป็นกลไกการขับเคลื่อนหลักแล้วนั้น หลังจากนั้นมีการกำหนดให้มี **เส้นทางการดำเนินงานผ่านสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและโรงเรียนภายใต้สังกัด สพฐ.** เป็นหนึ่งในเส้นทางหลัก ของการช่วยเหลือ
เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษานั้น สืบเนื่องจากการวิเคราะห์ข้อมูลและการปรับยุทธศาสตร์
ให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริง เนื่องจากการบูรณาการข้อมูลประชากร (กระทรวงมหาดไทย) เทียบเคียง
กับข้อมูลนักเรียน(กระทรวงศึกษาธิการ) เพื่อระบุตัวตนของ “เด็กที่หายไปจากระบบ” พบว่ากลุ่มเป้าหมาย
ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 57 เป็นเด็กและเยาวชนในสังกัด สพฐ. เดิม โดยการใช้กลไกของโรงเรียนและ
เขตพื้นที่การศึกษาจึงเป็นการแก้ปัญหาที่จะสามารถเข้ามาสนับสนุนในการค้นหา ช่วยเหลือ เด็กและ
เยาวชนนอกระบบได้อีกเส้นทาง

แนวทางการดำเนินงานเส้นทางการดำเนินงานผ่านสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
และโรงเรียนภายใต้สังกัด สพฐ.

โดยมีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์สู่การ “ติดตามดูแล” เพื่อลดภาระงานของครูและเพิ่มประสิทธิภาพ
ในการทำงาน จึงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานจากการออกค้นหาในพื้นที่กว้าง ซึ่งต้องใช้แบบสำรวจ
ที่ซับซ้อน มาสู่การ “ติดตามและยืนยันตัวตน” โดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีรายชื่อ **กลับเข้าสู่
ระบบโรงเรียนแล้ว** ในปีการศึกษาปัจจุบัน เพื่อให้ครูสามารถดูแลและยืนยันการมีตัวตนของนักเรียนกลุ่มนี้
ได้ทันที

โดยมุ่งการลดความซ้ำซ้อนของการทำงาน เมื่อโรงเรียนยืนยันข้อมูลเด็กเข้าระบบแล้ว ระบบกลาง
จะทำการระบุสถานะ (Tag) ว่าเด็กรายนี้ “ได้รับการดูแลแล้ว” ซึ่งจะช่วยแจ้งเตือนให้หน่วยงานอื่น เช่น
อปท. หรือ พม. ทราบสถานะ ทำให้ไม่ต้องลงพื้นที่สำรวจซ้ำซ้อน เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรภาพ
รวมของประเทศให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

5 ขั้นตอน พาเด็กหลุดจากระบบกลับสู่ห้องเรียน

คู่มือการดำเนินงานสำหรับ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
และโรงเรียนภายใต้สังกัด สพฐ.

สพฐ. และสถานศึกษาทำหน้าที่เป็น “เจ้าภาพหลัก” ในการติดตามเด็กและเยาวชนที่หลุดจากระบบให้กลับเข้าเรียนได้ทันเวลา หรือได้รับการส่งต่อเข้าสู่การดูแลที่เหมาะสม โดยมี 5 ขั้นตอนปฏิบัติ ดังนี้

1. เตรียมความพร้อมทีมงาน

- ระดับเขตพื้นที่ฯ แต่งตั้งผู้ดูแลระบบ (Admin เขต) และผู้มีอำนาจรับรองข้อมูล (เช่น ผอ.เขตฯ) เพื่อจัดการบัญชีผู้ใช้งาน
- ระดับสถานศึกษา เขตพื้นที่ฯ สร้างบัญชีผู้ใช้งาน (User) ให้แก่ “ครูผู้สำรวจ” ในระบบ TZD

2. ลงพื้นที่สำรวจและคัดกรอง

- เยี่ยมบ้าน ครูลงพื้นที่ตามรายชื่อในระบบ TZD เพื่อเก็บข้อมูลและยืนยันตัวตนเด็ก
- บันทึกรายละเอียดของทุนสนับสนุน หากพบเด็กที่ต้องการกลับเข้าเรียนแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เช่น ค่าเทอม ค่าอุปกรณ์ ค่าใช้จ่ายที่มีการค้างจ่ายทำให้ไม่สามารถจบการศึกษาได้ ให้ครูบันทึกขอรับงบประมาณผ่านระบบได้ทันที
- การอนุมัติ ผอ.เขตพื้นที่ฯ ตรวจสอบและกดยอมรับข้อมูลในระบบเพื่อดำเนินการเบิกจ่าย

3. รับงบประมาณสนับสนุนรายบุคคล กสศ. สนับสนุนเงินช่วยเหลือเพื่อนำเด็กกลับเข้าสู่ระบบ โดยโอนผ่าน PromptPay ของเด็ก ผู้ปกครอง ครู โดยแบ่งจ่าย 2 งวด (50% เมื่อสำรวจพบ และ 50% เมื่อยืนยันการเข้าเรียน) ในอัตราดังนี้ ระดับอนุบาล รวม 2,000 บาท/คน ระดับประถมศึกษา รวม 3,000 บาท/คน และระดับมัธยมศึกษา รวม 4,000 บาท/คน

4. การส่งต่อกรณีพิเศษ

หากพบเด็กที่ “ยังไม่พร้อมกลับเข้าเรียน” (เช่น มีปัญหาสุขภาพ, ตั้งครุฑ, ต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว) ให้ครูส่งต่อข้อมูลในระบบไปยัง คณะกรรมการ TZD ระดับตำบล หรือทีมสหวิชาชีพ เพื่อวางแผนช่วยเหลือรายกรณี (Case Management) ต่อไป

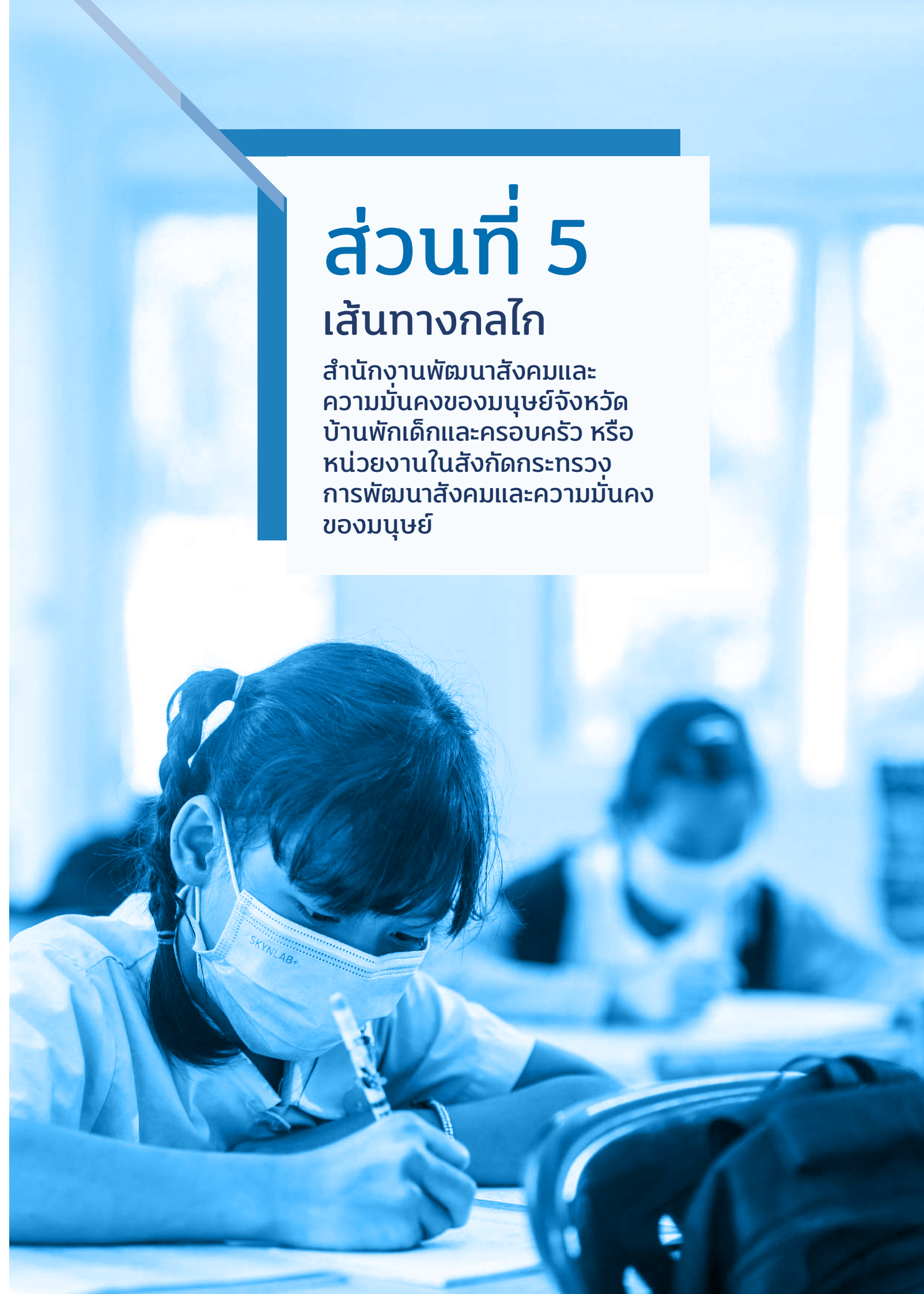
5. ป้องกันการหลุดซ้ำและการศึกษายืดหยุ่น เพื่อให้เด็กคงอยู่ในระบบต่อไปได้อย่างยั่งยืน สถานศึกษาควรใช้มาตรการเสริม ดังนี้

- ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดสรรเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐาน/ทุนยากจนพิเศษ
- การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ปรับรูปแบบการเรียนการสอน เช่น โครงการ 1 โรงเรียน 3 รูปแบบ ศูนย์การเรียนรู้ ตามมาตรา 12 หรือ Mobile School
- เรียนควบคู่ทำงาน (Learn to Earn) ส่งเสริมทักษะอาชีพและรายได้ระหว่างเรียนร่วมกับสถานประกอบการ

ส่วนที่ 5

เส้นทางกลไก

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด
บ้านพักเด็กและครอบครัว หรือ
หน่วยงานในสังกัดกระทรวง
การพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์

เส้นทางกลไกสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด บ้านพักเด็กและครอบครัว หรือหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1 ที่มาและความสำคัญของเส้นทางการทำงาน ผ่านกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การกำหนดให้มี เส้นทางการทำงานผ่านกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แยกออกมาเป็นช่องทางเฉพาะในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา เนื่องจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) มีระบบฐานข้อมูล พม. Smart ซึ่งมีการพัฒนาและใช้งานมาอย่างต่อเนื่องจนมีความเสถียร จากการตรวจสอบและเทียบเคียงข้อมูล พบว่ามีเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาจำนวนประมาณ 7,322 ราย ที่มีรายชื่ออยู่ในฐานข้อมูลนี้และได้รับการดูแลสวัสดิการจากระบบ พม. Smart อยู่เดิมแล้ว เช่น กลุ่มที่ได้รับเงินสงเคราะห์เด็กในครอบครัวยากจน การใช้เส้นทางช่วยเหลือในฝั่ง พม. จึงเป็นการต่อยอดจากฐานข้อมูลเดิมที่แม่นยำ โดยทางบุคลากรในฝั่ง พม. มีความเชี่ยวชาญในการดูแลกลุ่มเปราะบาง เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษามักประสบปัญหาที่มีความซับซ้อนและเปราะบาง อาทิ ความยากจน ความพิการ หรือปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจและความเชี่ยวชาญหลักของบุคลากร พม. การมอบหมายให้ พม. ดูแลกลุ่มเป้าหมายนี้โดยตรง จะช่วยยกระดับการช่วยเหลือจากการสงเคราะห์เบื้องต้น ไปสู่การจัดทำ แผนการช่วยเหลือรายกรณี (Care Plan) ที่ครอบคลุมรอบด้าน ทั้งมิติการศึกษา อาชีพ และคุณภาพชีวิต โดยนักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่วิชาชีพ รวมถึงมีการลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เนื่องจากมีฐานข้อมูลเดิมอยู่แล้ว ระบบสามารถดึงข้อมูลพื้นฐานเข้าสู่แบบบันทึกได้อัตโนมัติ ทำให้เจ้าหน้าที่ลดภาระในการกรอกข้อมูลซ้ำซ้อน และสามารถดำเนินการสำรวจควบคุมไปกับการทำ Care Plan ได้เสร็จสิ้นในคราวเดียว

เป้าหมายและการบูรณาการ การดำเนินงานเหล่านี้เกิดขึ้นภายใต้ความร่วมมือระหว่าง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในปฏิบัติการ “Thailand Zero Dropout” โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการออกแบบการช่วยเหลือที่ตรงจุด (Case-specific) และติดตามผลเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชนดูแลเด็กต่อไปได้

การบูรณาการทรัพยากร เมื่อ พม. รับเป็นเจ้าภาพและระบุสถานะ (Tag) เด็กกลุ่มนี้ในระบบแล้ว ระบบจะแสดงผลให้หน่วยงานอื่น เช่น สพฐ. หรือ อปท. ทราบทันทีว่าเด็กรายนี้ได้รับการดูแลแล้ว ทำให้ไม่ต้องลงพื้นที่สำรวจซ้ำซ้อน ช่วยให้ทุกหน่วยงานบริหารจัดการทรัพยากรและกำลังคนไปดูแลกลุ่มเป้าหมายอื่นได้อย่างทั่วถึง

แนวทางการดำเนินงานโดยบุคลากรในสังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ขั้นตอนการดำเนินงานสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนหลัก คือ ขั้นตอนการช่วยเหลือผ่านระบบฐานข้อมูล และกระบวนการลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง ดังนี้

1. ขั้นตอนการช่วยเหลือเด็กนอกระบบผ่านระบบ พม. Smart สำหรับการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษา มี 4 ขั้นตอนหลักที่ขับเคลื่อนผ่านระบบดิจิทัล เพื่อให้การช่วยเหลือมีความแม่นยำและติดตามผลได้

1. สำรวจและบันทึกข้อมูล เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อสำรวจและบันทึกความต้องการช่วยเหลือใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ สุขภาพ เศรษฐกิจ การศึกษา และสังคม
2. วางแผนการดูแล (Care Plan) ทำการคัดกรองปัญหาและวางแผนการช่วยเหลือแบบรายบุคคล (Case Management) เพื่อให้ตอบโจทย์ความเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน
3. ให้ความช่วยเหลือทางการเงิน สนับสนุนค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการศึกษา เช่น ค่าเดินทาง, ค่าอุปกรณ์การเรียน, และค่าใช้จ่ายในการฝึกทักษะอาชีพ
4. ติดตามผลต่อเนื่อง มีการติดตามอาการและการช่วยเหลือผ่านระบบออนไลน์และแอปพลิเคชัน ในระยะ 3 เดือน และ 6 เดือน เพื่อให้มั่นใจว่าเด็กได้รับการดูแลอย่างยั่งยืน

2. กระบวนการลงพื้นที่ปฏิบัติการเชิงรุก (Fieldwork Process) ในมิติของการทำงานร่วมกับชุมชนและครอบครัว เพื่อเข้าถึง “ใจกลางของปัญหา” มีขั้นตอนการปฏิบัติงานดังนี้

1. การสำรวจและสังเกตการณ์ นักสังคมสงเคราะห์จะเข้าไปประเมินสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่เบื้องต้น เพื่อทำความเข้าใจบริบททางกายภาพและสังคมของกรณีศึกษา
2. การพูดคุยเชิงลึก เน้นการสร้างความสัมพันธ์และเปิดใจรับฟังเรื่องราวจากเด็ก เยาวชน และผู้ปกครองโดยตรง เพื่อให้เข้าใจถึงความรู้สึก ความต้องการ และอุปสรรคที่แท้จริง
3. การวิเคราะห์และประเมินผล ทีมงานนำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ร่วมกันแบบสหวิชาชีพ เพื่อประเมินสถานการณ์และระบุแนวทางการช่วยเหลือที่จำเป็นเร่งด่วน

คู่มือการดำเนินงานสำหรับบุคลากร
ในสังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์

ปฏิบัติการเชิงรุก: พลังความร่วมมือเพื่อเด็กและเยาวชน

ภารกิจ: จุดเริ่มต้นของการช่วยเหลือ

การทำงานร่วมกันระหว่าง พม. และ กสศ.
บูรณาการความเชี่ยวชาญและทรัพยากร
เพื่อค้นหา และช่วยเหลือเด็กและเยาวชน
ที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างทั่วถึง

เข้าใจปัญหาจากสถานการณ์จริง
การลงพื้นที่ทำให้องค์กรเห็นภาพรวมของปัญหา
ทั้งในมิติของครอบครัว ชุมชน และสภาพ
แวดล้อม ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญ ที่ไม่สามารถ
หาได้จากเอกสาร

กระบวนการลงพื้นที่: ก้าวสู่ใจกลางของปัญหา

1

การสำรวจและสังเกตการณ์

ทีมนักสังคมสงเคราะห์เข้าประเมิน
สภาพแวดล้อมและ ความเป็นอยู่เบื้องต้น
เพื่อทำความเข้าใจบริบททางกายภาพ
และสังคมของกรณีศึกษา

2

การพูดคุยเชิงลึก

สร้างความสัมพันธ์และเปิดใจรับฟังเรื่องราว
จากเด็กและเยาวชน และผู้ปกครองโดยตรง
เพื่อให้เข้าใจถึงความรู้สึก ความต้องการ
และอุปสรรคที่แท้จริง

3

การวิเคราะห์และประเมินผล

ทีมงานนำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมา
วิเคราะห์ร่วมกัน แบบสหวิชาชีพ เพื่อประเมิน
สถานการณ์และระบุแนวทาง การช่วยเหลือที่จำเป็น
เป็นร้อยละ

เป้าหมายสูงสุด: สร้างอนาคตที่ยั่งยืน

ออกแบบการช่วยเหลือที่ตรงจุดและเหมาะสม

วางแผนให้ความช่วยเหลือแบบเฉพาะบุคคล (Case-specific)
ที่ตอบโจทย์ความต้องการในทุกมิติ ทั้งการศึกษา
สุขภาพจิตใจ และคุณภาพชีวิต

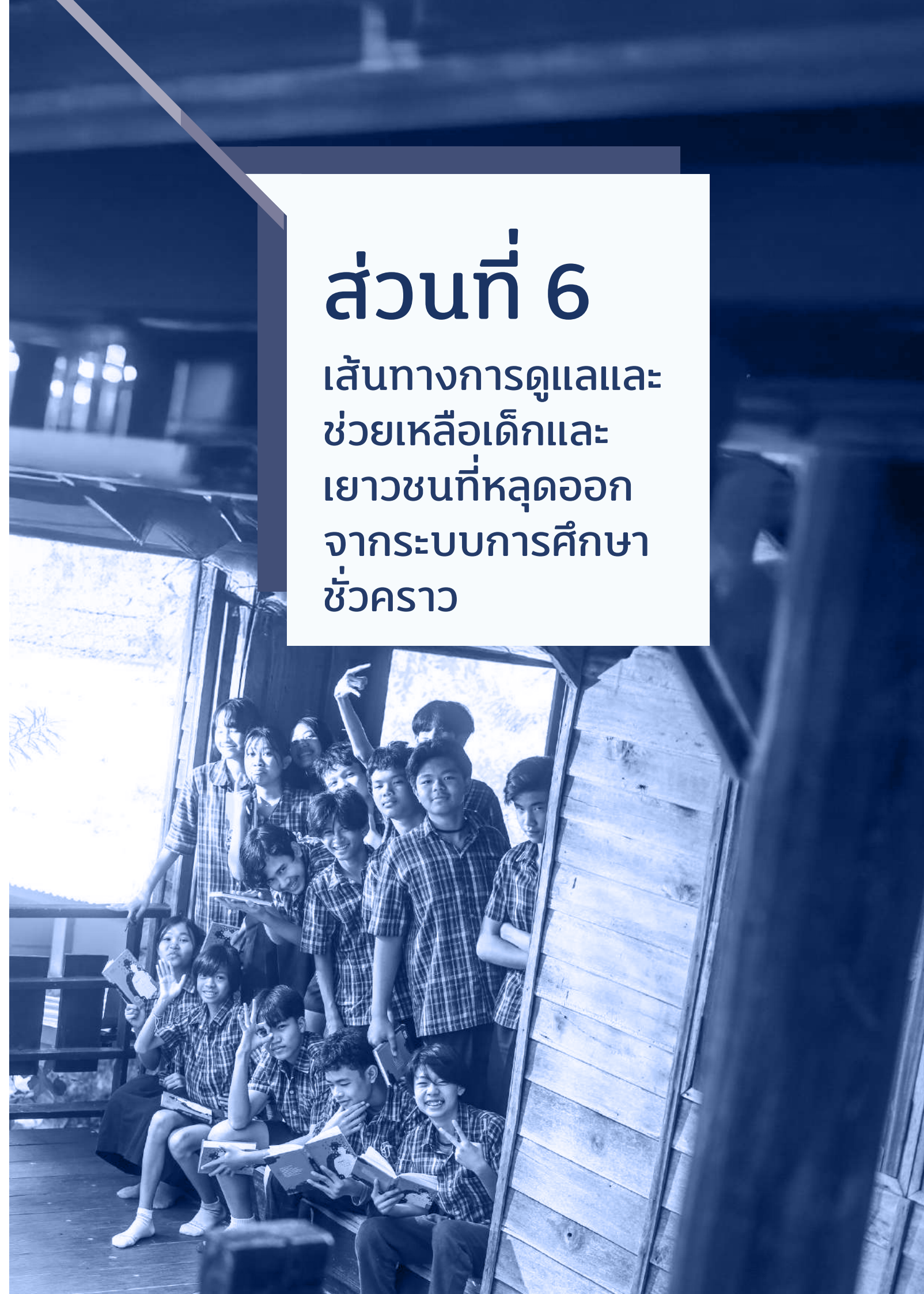

ติดตามผลและส่งเสริมความเข้มแข็ง

มุ่งสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน โดยการติดตาม
ความคืบหน้าและส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนสามารถ
ดูแลเด็กและเยาวชนต่อไปได้อย่างเข้มแข็ง

ส่วนที่ 6

เส้นทางการดูแลและ
ช่วยเหลือเด็กและ
เยาวชนที่หลุดออก
จากระบบการศึกษา
ชั่วคราว

เส้นทางการดูแลและช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาชั่วคราว

ด้วยสถานการณ์ภัยพิบัติ และวิกฤติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน มีส่วนส่งผลให้เด็กและเยาวชนบางกลุ่ม ต้องหยุดการศึกษาหรือการเรียนรู้ หรือเสี่ยงต่อการหลุดจากระบบการศึกษาชั่วคราว อาทิ สถานการณ์ อุทกภัย แผ่นดินไหว หรือสถานการณ์สู้รบบริเวณชายแดน

กรณีเกิดสถานการณ์วิกฤติต่าง ๆ ในประเทศไทย อาจให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาชั่วคราวเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในลักษณะเหมาจ่าย อัตราไม่เกิน 4,000 บาทต่อคน ดังต่อไปนี้

1. เงินช่วยเหลือฉุกเฉินสำหรับการให้ความช่วยเหลือเร่งด่วนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อัตราไม่เกิน 2,000 บาทต่อคน
2. เงินช่วยเหลือเพื่อการศึกษาต่อเนื่องภายหลังเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาชั่วคราวได้สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นที่ศึกษาอยู่ในขณะได้รับเงินตามข้อ 1 อัตราไม่เกิน 2,000 บาทต่อคน

เปิดเกณฑ์ช่วยเหลือฉุกเฉิน 2 ต่อ เพื่อเด็กและเยาวชน

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มอบเงินช่วยเหลือรวมสูงสุด 4,000 บาทต่อคน สำหรับเด็กและเยาวชนที่หลุดจากระบบการศึกษาชั่วคราวจากสถานการณ์วิกฤติต่างๆ

ต่อที่ 1:
รับเงินช่วยเหลือฉุกเฉิน
2,000 บาท
เพื่อบรรเทาผลกระทบเร่งด่วนสำหรับ
ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ต่อที่ 2:
รับเงินเพื่อการศึกษาต่อเนื่อง
2,000 บาท
เมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นปีที่
ได้รับความช่วยเหลือแรก

รวมสูงสุด 4,000 บาท

ส่วนที่ 7

ระบบสนับสนุน การดำเนินงาน

ระบบสนับสนุนการดำเนินงาน

1 ระบบสารสนเทศ Thailand Zero Dropout

ภายหลังจากที่กระทรวงมหาดไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงศึกษาธิการ และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้ดำเนินการตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี (ตามหนังสือที่ นร 0403 (กน) /9047 เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2566 เรื่อง การดำเนินงานตามนโยบาย ด้านความเสมอภาคทางการศึกษา) เชื่อมโยงข้อมูลนักเรียนในระบบการศึกษาจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กับข้อมูลทะเบียนราษฎร์ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เป็นรายบุคคล พบว่า มีเด็กและเยาวชนช่วงอายุ 3-18 ปี ที่ไม่มีชื่ออยู่ในระบบการศึกษา จึงได้มีการพัฒนาข้อมูลเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาในข้างต้น จะนำมาใช้เป็นข้อมูล ตั้งต้นในการดำเนินการ ค้นหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ผ่าน “ระบบสารสนเทศ Thailand Zero Dropout (TZD)” ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินงานขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งมีระบบดูแลรักษาความปลอดภัยของข้อมูล และปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562

ผู้ใช้งานระบบ Thailand Zero Dropout สามารถเข้าใช้งานที่ได้ <https://thailandzerodropout.eef.or.th/> โดยทุกครั้งที่ใช้ใช้งานระบบจะส่งรหัส OTP ไปยัง E-mail ที่ลงทะเบียนทุกครั้งเป็นแอปพลิเคชันสำหรับการสำรวจเท่านั้น โดยจะสามารถเข้าใช้งานระบบได้เมื่อ Admin จังหวัดและ Admin ตำบลสร้าง Account ผู้ใช้งานให้ โดยจะใช้ระบบสารสนเทศ Thailand Zero Dropout ทุกกระบวนการ ตั้งแต่สำรวจจนถึงการเบิกจ่าย

แผนที่ศูนย์การเรียนรู้ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 12

2 การจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น (Flexible Learning)

การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ โดยมี 8 มาตรการสำคัญเพื่อป้องกันการหลุดออกจากระบบและรองรับการเรียนรู้ที่หลากหลาย ดังนี้

1. มาตรการสร้างหลักประกันโอกาสทางการศึกษา สนับสนุนให้โรงเรียนหรือหน่วยจัดการเรียนรู้ในพื้นที่ใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและ “ทุนเสมอภาค” เพื่อจัดสรรเงินอุดหนุนเด็กยากจนและยากจนพิเศษ รวมถึงกลุ่มเปราะบาง เพื่อเป็นหลักประกันป้องกันไม่ให้เกิดหลุดออกจากระบบการศึกษา
2. มาตรการ 1 โรงเรียน 3 รูปแบบ สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสาน 3 รูปแบบ ตามมาตรา 15 แห่ง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แก่ การศึกษาในระบบ นอก ระบบ และตามอัธยาศัย โดยใช้กลไกเครือข่ายช่วยเหลือทั้งภายใน (ครูที่ปรึกษา, นักจิตวิทยา) และภายนอก (อปท., พมจ., รพ.สต.) เพื่อตอบโจทย์เด็กที่มีปัญหาซับซ้อน เช่น ความยากจน หรือปัญหาครอบครัว

3. มาตรการศูนย์การเรียนรู้โดยชุมชนและเอกชน ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 12 สนับสนุนให้องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน หรือสถานประกอบการ จัดตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้” เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในลักษณะ Learn to Earn โดยมีการจดทะเบียนและดูแลผู้เรียนผ่านผู้จัดการศึกษา หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีศักดิ์และสิทธิ์เทียบเท่าสถานศึกษาของรัฐ

4. มาตรการการจัดการศึกษาโดยกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) ดำเนินการจัดทำหลักเกณฑ์ที่ยืดหยุ่นสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี หรือเด็กที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน โดยเน้นการเทียบโอนความรู้จากประสบการณ์อาชีพ การสะสมหน่วยกิต การปรับเกณฑ์และอัตราการประเมินผลให้สอดคล้องกับเด็กกลุ่มนี้ เพื่อจัดสรรงบรายหัวให้ผู้เรียนตามความจำเป็น

5. มาตรการด้าบลดต้นแบบ (Zero Dropout) สนับสนุนให้เกิดหุ้นส่วนทางการศึกษา โดยมี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นแกนหลัก ร่วมกับสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย เพื่อสำรวจ ค้นหา และออกแบบการเรียนรู้ พัฒนาหน่วยจัดการเรียนรู้ชุมชนร่วมกับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ เพื่อสร้าง หลักสูตรท้องถิ่นและการรับรองมาตรฐานอาชีพ

6. มาตรการโรงเรียนมือถือ (Mobile School) พัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์และแอปพลิเคชัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ “ทุกที่ ทุกเวลา” ตามความสนใจ โดยใช้ระบบแฟ้มสะสม ผลงาน (Portfolio) ในการเทียบโอนหน่วยกิต เหมาะสำหรับเด็กที่ต้องทำงานหรือย้ายถิ่นฐาน

7. มาตรการธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) พัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อรองรับการ เทียบโอนวุฒิการศึกษาและคุณวุฒิวิชาชีพ โดยดึงผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อยกระดับสมรรถนะกำลังคนของประเทศ

8. มาตรการบูรณาการ Learn to Earn (เรียนรู้ควบคู่การทำงาน) สร้างความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานเพื่อส่งเสริมรายได้และการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการทำงาน 4 ขั้นตอน (1) เด็กค้นหาตัวเอง สำรวจอาชีพและความถนัดผ่านระบบ E-Workforce Ecosystem (2) คัดกรอง โดยคณะกรรมการสหวิชาชีพ ตามกลุ่มเป้าหมาย TZD (3) บริหารจัดการช่วยเหลือ แบ่งเป็นกลุ่มที่ต้องการกลับเข้าเรียน (ส่งต่อ สพฐ., สอศ., สกร.) และกลุ่มที่ต้องการฝึกอาชีพ (พัฒนาทักษะใหม่) และ (4) จับคู่งาน (Job Matching) ผู้จัดการ รายกรณีประสานกับเครือข่ายภาคเอกชน เช่น หอการค้าไทย เพื่อจัดหางานให้เด็ก

แผนที่โรงเรียน
1 โรงเรียน 3 รูปแบบ

แผนที่ศูนย์การเรียนรู้
ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 มาตรา 12

3 ระบบการหนุนเสริมการดำเนินงานของพื้นที่

เพื่อให้การดำเนินการของพื้นที่สามารถดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการเตรียมระบบ การหนุนเสริมการทำงานให้ระดับพื้นที่ ดังนี้

1. ทีมสนับสนุนการอบรวมการใช้ระบบสารสนเทศ Thailand Zero Dropout
2. ทีมสนับสนุนการวางแผนการจัดการรายกรณี
3. ทีมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น 1 โรงเรียน 3 รูปแบบ
4. ทีมสนับสนุนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น (Flexible Learning)
5. ทีมสนับสนุนการดูแลเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา

4 การสนับสนุนข้อมูลและช่องทางการติดต่อสอบถาม

กรณีมีข้อสงสัยสอบถามเพิ่มเติม สามารถติดต่อได้ที่ Call Center 02-079-5475 กด 0

เอกสารแนบท้าย

- (1) มติคณะรัฐมนตรีรับทราบมาตรการขับเคลื่อนประเทศไทยเพื่อแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ (Thailand Zero Dropout)
- (2) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ตามศักยภาพ (Thailand Zero Dropout)
- (3) คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาระดับชาติ
- (4) หนังสือกระทรวงมหาดไทยแจ้งผู้ว่าราชการการทุกจังหวัด
- (5) หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ แจ้งศึกษาธิการทุกจังหวัด
- (6) (ร่าง) โครงสร้างคณะกรรมการการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ระดับจังหวัด
- (7) (ร่าง) โครงสร้างคณะกรรมการการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ระดับตำบล
- (8) แบบฟอร์มการดำเนินงาน Thailand Zero Dropout
- (9) ประกาศสำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการค้นหา ดูแล และช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้กลายเป็นศูนย์ (Thailand Zero Dropout)
- (10) เอกสารประกอบการแนะนำการขับเคลื่อนมาตรการ Thailand Zero Dropout และรวมเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (เช่น เอกสารด้านแบบเป็นไฟล์เพื่อใช้งานจริง)
- (11) QR code เว็บไซต์ Zero to hero

